

PROSVETNI DELAVEC

Mladina in prosvetni delavci NOVO DELOVNO PODROČJE V PROSVETI: družbena pomoč družini

v družbenem upravljanju na šolah

Dne 20. novembra 1960 je Okrajni komite LMS Maribor sklical posvetovanje o delu mladine na osemletkah. Povabljeni so bili predstavniki vseh občinskih sindikalnih komisij in po en predstavnik z vsake osemletke v okraju. Omejiti se hočemo na tisti del posvetovanja, kjer je bilo govora o delu in vlogi mladine pri družbenem upravljanju.

Posvetovanje je namreč pokazalo, da je prav tu največ nejasnosti, ali bolje rečeno, da je tu najmanj storjenega, ker pomeni to vedno čakajo, ne vemo česa, in še z delom sploh pritiči niso. Ne bomo govorili o tem, kdo nosi večjo krivdo za to; ali šolski odbori in upravitelji šol, ali občinske šolske komisije, učiteljski zbori, ali morda celo mladina; prav gotovo je, da tako eni kakor drugi. Treba bi bilo samo malo več dobre volje, poguma in če bi se tudi revolucionarnosti, za katero nam vedno očitajo, da je ni v prosveti ne poznamo in da radi capljamo za dogodki našega zelo naglega splošnega napredka. Res je, da teče komaj drugo šolsko leto, odkar je zakon o osnovni šoli uveljavljen in šolske skupnosti učencev, in da v tem kratkem času niti šole niti mladinska vodstva ne morejo razpolagati z nekim že preizkušenimi sredstvi na tem področju. Toda takšna nedelavnost nikogar ne opravičuje. Vemo namreč, da nam najboljšje napotilo za nadaljnje delo daje praksa, ki pa zahteva od nas, zlasti v začetku, borbenosti in poštrevnosti. Poleg tega je tudi res, da imajo srednješolska mladina svoje organe družbenega upravljanja na šolah že od leta 1955. Tamkajšnje izkušnje je torej treba samo prilagoditi razvojni stopnji in razmerjem osemletk in prve smerne šole za delo so že tu. Praksa pa bo potem že izklesala specifičnost dela. Šolska komisija pri Okrajnem komiteju LMS Maribor je tudi pravčasno razposlala okvirna navodila za delo razrednih in šolskih skupnosti na osemletkah. Poslala je »osnutek pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v njih skupnostih«, kakor tudi navodila o sestavi »programov dela razrednih in šolskih skupnosti«. Toda kaže, da so omenjena navodila šolske komisije ostala nekje v miznicah. Kajti na posvetovanju ni bilo govora o tem, da bi n. pr. učenci bili vsaj seznanjeni s pravilnikom šole. Tudi programov dela razredne in šolske skupnosti ponekod niso izdelali. Vse to pa mi člani šolske komisije zlasti v sedanjih začetnih fazah smatramo za osnovno zares načrtnega in uspešnega dela.

Največ je bilo in je še vedno polemike, nejasnosti in preprirov o tem, v kakšni meri naj bi učenci osemletk preko svojih skupnosti sodelovali pri družbenem upravljanju, zlasti še, ali je prav, da bi zastopnike mladine pripustili tudi na seje šolskih odborov in na konferenca učiteljskih zborov. Iz referata na posvetovanju smo med drugim slišali: »Vzrokov za težave je več: nepoznavanje predpisov in zahtev v zvezi z razrednimi in šolskimi skupnostmi, bojazen učiteljev, da bodo izgubili avtoriteto, če bodo svoj strogi šolski odnos do učencev spreminili, in dalje, učitelj ve, da zahteva temeljito delo z mladimi, še ne more upravitelji dokaj časa, ki si ga moral odtrgati od svojega drugega dela. Upoštevat moramo, da se učenci z družbenim upravljanjem v taki meri oziroma tako neposredni bližini tu prvič srečujejo. Zaradi tega jih moramo pripravljati šele naučiti. Tu so v prvi vrsti zadolženi učiteljski šolski odbori in upravitelji. To jim nalagajo določila 60. in 77. člena zakona o osnovni šoli. Tu je eden od pglavljivih vzrokov, da mladinska samouprava v osnovni šoli še ni zaživila v polni meri. Toda to še ni vse. Marsikje so bili učitelji odločno proti, da bi sedeli za isto mizo v konferenčni sobi s svojimi učenci in z njimi razpravljali o problemih, ki so se pojavili v zvezi z učno pravno osnovno šolo storile za bodočo družbo zelo mnogo, če bodo položile zares prave in dobre temelje za vzgojo širokih množic našega ljudstva v sposobne upravitelje. V to ne dvomimo. Saj vemo, da so bili učitelji na osnov-

bodočega proizvajalca in upravitelja, ki bo sposoben sodelovati in doprinesati za napredek naše socialistične domovine. Tako je povedala v referatu tovarišica, kateri smo prisluhnili zlasti zato, ker je govorila iz svoje prakse, saj vemo, da je bila njena šola prva v mariborskem okraju, ki je dosegla vidne rezultate z udeležbo mladine pri družbenem upravljanju na osemletkah.

Poglejmo še, kaj nam nalaga zakon o osnovni šoli. Čl. 51. 52. 53. tega zakona se glasi: — Učenci sedmega in osmega razreda osnovne šole sestavljajo razredne skupnosti in šolske skupnosti po določbah tega zakona. Na sestankih svojih skupnosti obravnavajo učenci vprašanje življenja in dela šole. Skupnost učencev seznanja po članih, ki jih voli v ta namen, šolske organe in razredni zbor s svojim mnenjem in s svojimi sklepi, jim daje svoje predloge, ki se tičejo pravil šole, organizacije ter učnega in vzgojnega dela šole, ter se udeležuje njihovih sej, kadar se obravnavajo ta vprašanja. — Določila zakona so zelo jasna. Povedo, kaj naj dela mladina in kakšna je njena vloga v organih družbenega upravljanja na osemletkah. Jasno tudi določajo, da se izvoljeni zastopniki šolskih skupnosti mladine udeležujejo sej ostalih šolskih organov. O tem ni dvoma. Zakaj se torej že drugo leto ne dela po določilih zakona, ki ga je sprejela Ljudska skupščina in podpisal to. Tito? Je temu morda res krivo nepoznavanje zakona vsled prezahtevnosti učnega osebja? To ni mogoče verjeti. Glavni razlog je nekeje drugje. Bodimo odkriti in povejmo si iz oči v oči. To nujno zahtevajo od nas navedeni problemi.

Nekateri trdijo, da od prisotnosti zastopnikov mladine na konferencah in sejah šolskih organov — čemur se najbolj upirajo — ti organi res ne bodo imeli takoj in vedno vidnih koristi. Obratno. Šolski organi dobivajo s tem še nove dolžnosti, saj so zastopniki mladine na osemletkah vendar stari komaj 12 do 15 let in zato še nevezgajeni ter povsem neuki za to delo, ki je težko celo za vzgojitelje ter ostale odrasle in izkušene udeležence. Res je tudi, da bodo seje in sestanki, katerim bodo prisostvovali tako mladi člani, morali čisto potekati morda drugače, kot bi sicer. Na njih bomo morali govoriti izključno samo to, kar lahko takoj izve široka javnost. Seje bodo morale biti vedno vzgledne, polne takta in tovarštva ter uvidevnosti do najmlajših članov. To pa je že nedvomno pozitivna stran takšnega dela. Toda to ni bil namen zakonskega določila. Cilj je mnogo višji in zelo daljnosežen. Zatevaja ga naš družbeni sistem. Ponoval bom spet besede iz glavnega referata na posvetovanju. »V našem gospodarstvu se iz dneva v dan vse bolj pogosto srečujemo s pojmom družbeno upravljanje in delavsko samoupravljanje, ki je postal bistvena značilnost našega družbeno-gospodarskega sistema in pomeni po svoji vsebini razdelitev pravic in obveznosti do družbene lastnine po delovnem človeku. Vseskozi pa nam mora biti jasno, da je za tak gospodarski sistem potrebno človeka vzgojiti ne samo v dobrega proizvajalca, ampak tudi v upravitelja. Zgrešeno bi bilo, če bi ga pričeli vzgajati takrat, ko se s proizvodnjo sreča. Zato je prav, da začnemo z vzgojo v to smer že v osnovni šoli. Kako važna je ta vzgoja, nam dokazuje dejstvo, da je samoupravljanje že v osnovni šoli uzakonjeno. Tu je torej glavni razlog, da je samouprava uvedena med osnovnošolsko mladino. Ne mi vzgojitelji v toliki meri, temveč mladoletniki bodo imeli ogromno koristi od udeležbe v šolski samoupravi. V osnovni šoli bodo pričeli — ali kot zastopniki na sejah šolskih organov ali v zelo raznolikem delu svojih skupnosti — v srednji in visoki šoli se bodo izpopolnili, da bodo potem v proizvodnji lahko delali takoj tudi kot pravi upravitelji. Najteže je vedno začeti. Zato bodo prav osnovne šole storile za bodočo družbo zelo mnogo, če bodo položile zares prave in dobre temelje za vzgojo širokih množic našega ljudstva v sposobne upravitelje. V to ne dvomimo. Saj vemo, da so bili učitelji na osnov-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z vztrajnim delom se naši vzgojitelji v vzgojno-varstvenih ustanovah borijo za tisto priznanje, ki jim gre

Na seji Republiškega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije (23. januarja 1961) so, kot smo že poročali, med drugim obravnavali problematiko vzgojno varstvenih ustanov v naši republiki. Analizo te problematike je podala članica RO tovarišica Desa Musić v poročilu, ki ga v celoti objavljamo.

Predšolska vzgoja je sestavni del celotnega družbenega vzgojnega sistema. Doba predšolske rasti predstavlja važno obdobje v človekovem razvoju, ker se ravno v tem času ustvarjajo osnove zdrave fizične konstitucije in emocionalnega ravnanja, formirajo se osnove socialnih odnosov in elementi moralnega lika bodoče osebnosti. Budijo se intelektualne sposobnosti ter moč estetske doživljanja in izražanja. To je doba otrokove velike telesne in duševne aktivnosti. Zato je v tem starostnem obdobju važno pomagati otroku do harmoničnega vsestranskega duševnega razvoja, do srečne mladosti in končno do pravega mesta v skupnosti. Spremenjeni družbeni odnosi so v naši državi omogočili hkrati

letu najbolj izrazila. Ob koncu tega leta je bilo v Sloveniji 109 vrtcev s 4800 otroki. Vrtni so nudili otrokom celodnevno varstvo, vzgojo in prehrano. L. 1951 je bil sprejet zakon o finančno samostojnih zavodih. Otroške ustanove so prešle na samostojen gospodarski račun. V zvezi s tem se je znatno dvignila oskrbnina. Kljub temu, da je bil medtem uveden otroški dodatek, je to zvišanje povzročilo za nekaj časa znaten padec v zasedbi ustanov. Pojmovanje, da je družba dolžna skrbeti v celoti za otroke, se je bilo že globoko zakoreninilo. V tem času so se začele v večji meri ustanavljati nove oblike ustanov za predšolske otroke, vrtni brez prehrane. Republiški in lokalni prosvetni organi so si prizadevali rešiti vsaj vzgojni del ustanov. Edino za Ljubljano je bilo značilno, da je vse vrtnice obdržala v prvotni obliki s polno zasedbo ter je v tem času ustanovila še 4 nove. Toda skladno s potrebami družine in mimo predpisov so nadalje nastale nove, širše oblike reševanja otroškega varstva in vzgoje. Dejanske potrebe zaposlene družine so večje in obsežnejše, kot jih more reševati obstoječa mreža in vrsta otroških ustanov. Tako nam kažejo zadnji podatki o razvoju varstveno vzgojnih ustanov iz l. 1960 v Sloveniji skupaj 197 ustanov z 11.800 gojenici: jasli 4, vrtnice za predšolske otroke 107, šolskih vrtcev 7, kombiniranih ustanov (za predšolske in šolske otroke) 69. Toda v odstotkih izraženo je v te ustanove zajetih le 6,5 % otrok, starih od 2 do 7 let, ter 0,8 % učencev iz osemletk. Če upoštevamo, da je v Sloveniji od 34.214 otrok v starosti, ki jih zajemajo otroške ustanove, t. j. od

ve naloge, nove organizacijske oblike pa bodo dokončno urejene z novim zakonom o vzgojno varstvenih zavodih, ki bo v kratkem izšel.

Eno temeljnih problemov, ki so se pojavili ob ustanavljanju prvih otroških vrtcev, je bilo vprašanje vzgojnega kadra. V prvih letih po osvoboditvi so bile vzgojiteljice v teh ustanovah povečini iz predvojnih vrtcev. Bilo pa jih je občutno premalo, zato so se poleg njih lotile tega dela mlade žene in dekleta, ki so za ta poklic imele veselje in so se zanj pripravljale v daljših in krajših tečajih. Ves ta pomanjkljivo izobraženi vzgojni kader se je strokovno izpopolnjeval preko raznih dopolnilnih tečajev. Tako si je preko 70 % vzgojiteljic tekom let pridobilo strokovno kvalifikacijo. Največji uspeh na predšolskem področju je bila ustanovitve SVS leta 1949. Tako smo že l. 1953 dobili prve vzgojiteljice iz Srednje vzgojiteljske šole. Podatki iz l. 1960 kažejo, da imamo v Sloveniji 472 strokovnih vzgojiteljic in 147 še nekvificiranih, torej približno 70 % strokovnega kadra proti

duševno dogajanje je laiku pogosto nerazumljivo. Posebnost dejavnosti otroških ustanov zahteva znanje s pedagoškega, socialnega in zdravstvenega področja. Sinteza tega znanja pa daje strokovno označbo delavcev v otroškem vrtcu. Tu živijo otroci različnih družin, otroci zgodnje predšolske in starejše šolske stopnje, nešteti fizičnih in umskih raznolikosti, čustvenih, značajskih in drugih posebnosti. Le od vzgojitelja, ki dobro pozna splošne zakonitosti telesnega in duševnega razvoja ter pogoje in potek vzgoje posameznega otroka, od vzgojitelja, ki sam nekaj zna in je duševno bogat, lahko pričakujemo uspeh v harmoničnem sožitju kolektiva. Človek, ki nima otrokom kaj nuditi, ki bi izbiral napačna sredstva in nepravilne posege, lahko izrodi otroško varstvo v negativno in celo škodljivo. Vendar s tem ne moremo reči, da se bomo načelno borili proti laičnim kadrom. Nasprotno. Posebo v sedanjem stanju, ob pomanjkanju in čezmerni obremenitvi pedagoškega osebja, predvidevamo, da bomo v to delo vključili ljudi, ki v začetku sicer še ne bodo imeli potrebnega znanja, imeli pa bodo druge vrednote in voljo, da si potrebno znanje pridobijo. Ko bomo izbirali med laičnim kadrom ljudi, dajmo prednost tistemu, ki ima otroke rad. To je bistvena in nepogrešljiva lastnost človeka, ki dela z otroki, posebno z mlajšimi. Razumljivo je, da bomo izbirali telesno in duševno zdrave ljudi, z visoko razvitim čutom odgovornosti, vedre, kulturne, vzgojene.

Prvi tečaji in seminarji za usposabljanje tega osebja so že pričeli z delom. Prav tako je bila na SVS organizirana šola za odrasle. Možno je tudi privatno šolanje na isti šoli. Splošni zakon o šolstvu zahteva za vzgojitelja popolno srednjo izobrazbo. Zato bo seveda dosega kvalifikacije po tej poti precej dolgotrajna. Najhitreje bomo prišli do teh kadrov z usposabljanjem ljudi, ki že imajo potrebno predizobrazbo in ki jo bodo morali dopolniti le po strokovni plati. Največ pomoči bodo tu lahko posredovale ustanove same, ki bodo s svojim izkušenim strokovnim osebjem vzgajale v svoji sredi ta laični kader. S tem smo zadali današnjemu vzgojitelju ne tretjo, težko in poštrevno nalogo. Delo z otrokom, delo s starši, delo s sodelavcem-laikom. Pri tem moramo še pripomniti, da je vzgojiteljeva prva funkcija, torej vzgoja otrok, krepko razširila svoj delokrog. Dekle, ki je po rednem petletnem šolanju na SVS postala vzgojiteljica, je usposobljena in specializirana le za predšolske otroke. In vendar mora v ustanovi delati tudi s petnajstletnimi šolarji. Zgrešeno bi bilo misliti, da vzgojitelj v ustanovi, ki ima v svojem oddelku 30 ali več šolarjev, iz različnih šol in različnih razredov in ki mora nuditi vsem tudi pomoč pri učenju, da tak vzgojitelj opravlja manj težko nalogo kot učitelj v šoli. Vsak šolar (razen najmlajših) ima dnevno povprečno po dve domači nalogi. Torej 30 otrok — 60 nalog. Ena nekorrigirana naloga, ena nezadostna ocena — takoj pritožba iz šole, takoj pritožba staršev. Tak vzgojitelj bi poleg svojega pedagoškega znanja res moral biti univerzalen. Za šolsko delo: obvladovanje vseh predmetov osemletke, inkluzivno dveh, treh tujih jezikov. Za izvenšolsko delo pa cel register sposobnosti. Tako univerzalnost pa je težko doseči, tudi po poti SVS ne. Zato si ljudje, ki delajo v vzgojnih ustanovah, preko nešteti težko utirajo pot, ki vodi do skromnih uspehov.

Morda o teh težavah in o našem delu nasploh premalo govorimo. Nismo si še uspeli pridobiti v družbi tisto mesto, ki nam pritiče. Nismo nestrpni, z vztrajnim in vedno boljšim delom bomo tudi to dosegli. Bolj nas pa prizadene, če ne najdemo razumevanja pri tovariših, ki delajo v šolah. Zadolžna sem, če sem s svojim izvajanjem danes na tem mestu uspešna vsaj z grobimi potezami orisati lik vzgojitelja in njegovega dela.

Razmislite malo o tem, ko se boste srečali z nami na istem delovnem področju.

Bodoče rudarske mamice na sprehođu po novem Velenju

z razvojem proizvodnih sil tudi vedno večje in hitreje vključevanje žena v proizvodnjo in v vsa ostala področja javnega življenja. Vzpostreno s procesom, ki spreminja strukturo prebivalstva in terja spremenjen način življenja, je vzniknilo tudi mnogo problemov, med katerimi je gotovo eden najvažnejših — skrb za otroke v času, ko so starši zaposleni. Družbena pomoč družini je postajala vsak dan nujnejša in očitnejša ter je odprla v prosvetni stroki novo, široko delovno področje.

Naše današnje otroške ustanove s svojim neumornim, dobrih, javnosti čisto nevidnim delom, utirajo šele prve korake h končnemu smotru. Na tem področju opravljajo pionirsko delo, saj je še zdaleka nimajo tradicije kot n. pr. šole. Res je sicer, da v Sloveniji zasledimo prve vrtnice l. 1896. Toda njih glavni namen je bil raznarodovanje. V obdobju pred prvo svetovno vojno se je predvsem na področju nemške okupacije število vrtcev sicer naraščalo, toda bili so namenjeni le meščanskim otrokom. Praktična stran socialne politike v bližnji Jugoslaviji je bila prepričana, da je treba razviti celovit sistem vzgoje in razvoja otrok, ki bi bil usklajen z razvojem celotne države. Ob razpadu stare Jugoslavije je bilo v Sloveniji 45 državnih in 15 zasebnih vrtcev s skupno 2400 gojenici. Med drugo svetovno vojno se je predvsem na področju nemške okupacije število nemških vrtcev zelo povečalo, zopet iz raznarodovalnih razlogov. Ob koncu okupacije je bilo v Sloveniji 73 vrtcev s 3300 gojenici.

Takoj po osvoboditvi so začeli družbeni organi reševati vprašanje zaščite matere in otroka. Prve nove otroške ustanove so nastale že leta 1945. Zajemale so predšolske pa tudi šolske otroke, to so bili DID-i, ki so se kasneje preimenovali v vrtnice. Za povojni razvoj otroških ustanov je značilna kakovostna sprememba kakor količinski porast. Poleg socialnih, ekonomskih in političnih razlogov, ki so uplivali na ustanavljanje vrtcev, se je vse odločnejše uveljavljala težnja po smotrnem vzgajanju L. 1948 je bila izdana zvezna uredba o obveznem ustanavljanju vrtcev. S tem je bila zagotovljena materialna pomoč s strani gospodarskih podjetij, družbenih organizacij in ljudskih odborov. Ta pomoč se je v tem

2 do 15. leta le 11.728 zajetih le v te ustanove, so nam jasno začrtane naloge, ki nam narekujejo hitrejši razvoj omrežja vrtcev. Zato je tudi v petletnem planu zajeto ustanavljanje vrtcev širok razmah. Ninamo na razpolago še podatkov iz vseh okrajev, vendar je že samo za Ljubljano značilno, da si je zadala nalogo, doseči število 60 od sedanjih 27 ustanov. Od državljanov samih pa bo odvisno, koliko se bo ta plan želja in potreba uspel realizirati.

V duhu vse večje demokratizacije družbenega življenja, vse širšega razmaha družbenega samoupravljanja, se hitro razvija nov komunalni sistem, v katerem zavzemajo stanovanjske skupnosti na področju skrbi za človeka in družino važno mesto. Leto 1958 do 1959 da razvoju novih oblik otroškega varstva nov pospešek. Po izidu zakona o organiziranju stanovanjskih skupnosti in ob njihovem formiranju se v posameznih stanovanjskih skupnostih državljanji sami začeli ustvarjati osnove za varstvo otrok. Začele so nastajati nove oblike varstva, ki so jih oblikovale sile razmer. Tako se je pričela na področju otroških ustanov neka dvotirnost, ki se je posebno odražala v tistih stanovanjskih skupnostih, ki so imele dva profila otroških vrtcev — občinske in vrtnice stanovanjske skupnosti. Nastajali so novi problemi predvsem zaradi različnih pristojnosti teh ustanov. Zaradi vseh teh razlogov, predvsem pa zaradi težnje, da se po vsej ustanavljanje organiziranega otroškega varstva, ki je možno edino neposredno na terenu, kjer državljanji živijo in želijo urejati potrebe, ki jih imajo, je ta orientacija narekovala, da se prenese te naloge, torej te ustanove v upravljanje stanovanjskih skupnosti. Poleg vrtcev, ki so jih ustanovile stanovanjske skupnosti same, so že mnoge občine prenesle otroške vrtnice iz svojih pristojnosti stanovanjskih skupnosti. No-

30 % nestrokovnega, ki si kvalifikacijo šele pridobiva.

Med problemi, ki jih je treba rešiti za uspešno otroško varstvo v okviru stanovanjskih skupnosti, so odprta tudi številna vprašanja o liku vzgojnega delavca v družbenih otroških ustanovah. Te nove oblike otroških ustanov so in bodo po naravi, po obsegu in vsebini svoje dejavnosti kljub znanim pedagoškim in socialno zdravstvenim osnovam vendarle bistveno drugačne in nove v naši javni službi za otroke. Posebna svojstva dejavnosti v otroških ustanovah zahtevajo tudi ustrezen, nov lik vzgojnega delavca. Poleg predpisane programa, ki se že izvaja v ustaljeni organizacijski obliki, ustanova v stanovanjski skupnosti ni usmerjena le k smotrnemu svoji dejavnosti, ni zaprta sama vase, temveč je družbena oblika pomoči družini. Zaradi otroka je izrazila iz družine in okolja, se jima vsebinsko in organizacijsko tako prilagodila, da bo dejansko postala sestavni del stanovanjske skupnosti. Ta značilnost v dejavnosti postavlja zahtevo po sposobnosti vzgojitelja za družbeno delo. Čeprav smo navedli družbeni značaj vzgojnega delavca v otroški ustanovi na prvem mestu, poudarjamo obenem pomembnost strokovne usposobljenosti za delo z otroki in družino. Če bi se zadovoljili s tem, da bi otroke zapuili v varstvo komurkoli, bi zelo podcenjevali tako obsežno in odgovorno dejavnost, kakor je vzgajanje mladine. Govorimo sicer o varstvu, ne mislimo pa pri tem samo njegovo telesno varnost in telesno zdravje, temveč pravilno razvijanje njegovih duševnih zmognosti in dejavnosti, oblikovanje njegovega značaja in celotne osebnosti. Prav te naloge zahtevajo od vzgojitelja strokovnih sposobnosti in znanja. Otrokovu

PROSVETNI DELAVCI AFRIKE ZA OSVOBODITEV SVOJE DEŽELE

V letu 1960 je Sindikat prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije navezal tesne stike s Federacijo prosvetnih delavcev Maroka, začelo pa se je sodelovanje tudi z nekaterimi drugimi afriškimi deželami. Za letošnje leto predvideva program razširitev sodelovanja z organizacijami prosvetnih delavcev ZAR, Gvineje, Gane in drugih afriških dežel.

Z željo, da bi bralce seznanili s problemi, s katerimi se ukvarjajo organizacije prosvetnih delavcev Afrike, objavljamo članek, ki ga je napisal generalni sekretar Federacije učiteljev črne Afrike Keita Koumandian.

Sistem kolonialnega imperijalizma je imel namen s svojo šolo »fabrikirati« potrebne uradnike in uslužbence za svoj gospodarski in upravni aparat. Ker je na ta način bila šola v službi kolonializma, ni bil njen namen šolati za afriško družbo. Nasprotno, ta šola si je postavila svoj smoter v zatiranje osebnosti, usunjanje tujim oblastem, kot tudi sprovanje pragmatične pedagogike. Takšen položaj je bil izdelan za to, da ostane še naprej absolutna nepismenost za 80 do 90 % otrok v času obveznega šolanja in relativne nepismenosti za 30 do 40 % otrok, ki neredno obiskuje šolo. Ti otroci so se po zaključnem šolanju vračali v pragozdi, ker niso imeli možnosti, da bi razširili svoje skromno znanje; torej nepismenost ljudi, ki sicer znajo brati in pisati, niso pa dosegli nikakršnega duhovnega delu in se zaradi tega morajo zadovoljiti s tem, da le listajo v časopisih in knjigah.

Imperializem ponareja stvaren položaj v Afriki, da bi laže proglasil kolonizacijo kot zakonito stvar.

Vsako ljudstvo mora ustvariti svojo šolo. Po svojih lastnih potrebah in težnjah. Akcija afriških prosvetnih delavcev sloni na tej nujnosti in teži za tem, da bi sprovela reformo, ki jo zahteva nov položaj. Svoboda na kulturnem področju, ki je predhodnik stvarne osvoboditve, je mogoča samo za tiste šolske institucije, ki se prilagodijo objektivnim dejstvom v njihovi deželi. Konceptijo, cilje in metode nekega zares uspešnega pouka je označil prof. Henri Wallon takole:

»Naloga šolskega pouka je v tem, da v vsakem otroku privede do dozorevanja vse njegove naravne sposobnosti in da ga pripravi za tisto, kar zahteva življenje v družbi. Zaradi tega mora otrok poznati tradicijo, hkrati pa mora biti njegov intelekt usmerjen proti bodočim pridobitvam. Treba je vzpostaviti zvezo med otrokom in zgodovino njegovega naroda — izvorom njegovega duhovnega življenja, njegovih ambicij in njegovega prizadevanja pri učenju; otroku morajo biti dalje dostopne pridobitve in kultura drugih narodov, v njem se mora razviti težnja za univerzalno civilizacijo.«

V tem pogledu že nudijo reforme v gvinejski republiki izkušnje o tem, kakšna bi lahko bila afriška šola v prihodnosti.

Predlog Splošnega zakona o šolski reformi pravi med drugim: Šolska reforma ima namen:

- da oživi afriške kulturne vrednote;
- da uresniči pravico do izobrazbe, ki je zagotovljena vsakemu državljanu republike Gvineje z Ustavnim zakonom z dne 10. novembra, člen 44, točka 10;
- da se množicam gvinejskega prebivalstva omogoči svoboden pristop k znanosti in tehniki, kar ustreza stvarnim potrebam te dežele.

Po splošnih načelih je šolanje obvezno za vse otroke in mladino od 7. do 15. leta. Šolanje ima namen razviti racionalno mišljenje kakor tudi razvoj kritičnega in protidogmatičnega duha. V mladini mora razviti duha miru, prijateljstva in bratskega sodelovanja vseh narodov, posebno pa še bratskih afriških narodov. Šolanje vključuje vsako rasno mržnjo in regionalizem. Pomaga naj vzgojiti otroke za nacionalno nezavisnost in samostojnost. Namen šolske reforme ni samo na področju vzgoje, temveč naj tudi razvija zveste učence in študentov v tem, da znanost in kultura nista last nobenega posameznega naroda, marveč, da sta se lahko razvijali samo z velikim trudom, ročnim in duhovnim delom velikega števila ljudi različnih generacij. Šolski pouk naj bi predvsem slonel na dejstvu, da so znanstvene, tehnične in praktične znanosti rezultat tisočletnega boja delovnega človeštva, zgodovinskega boja človeka s silami, katere družba še ni povsem pokorila. Načela, ki določajo šolsko reformo, izhajajo iz osnovnega stališča, da naj bo šola ognjišče, ob katerem se izgrajuje duša nacije. Šola je naposled ključ za zgradbo družbene strukture.

Izkušnje so pokazale, da velik del učencev pozna zgodovino afriških narodov, njihovo civilizacijo in nazore samo fragmentarno. Šola pa mora vzgajati ljudi, ki bodo poznali svojo domovino z vsem njenim dejanskim stanjem in možnostmi delovanja. K temu bo mnogo doprineslo poznavanje različnih plemenskih jezikov.

Zgodovina nam je postavila nalogo, da proučimo vprašanje uporabe različnih plemenskih jezikov in ga razvijemo v našo nacionalno kulturo. Važno je, da se afriški prosvetni delavci pri izvrševanju teh nalog okoriščajno izkušnjami azijskih dežel, ki so uspele, da poleg svoje nacionalne osvoboditve rešijo tudi problem jezika — pomemben činitelj nacionalne enotnosti.

Za Afriko značilna nerazvitost nam zastavlja velike gospodarske probleme, ki zahtevajo kar najboljše rešitve. Čeprav leži po glavnini krivda za takšno nesrečno stanje na kolonialnih silah, nam vendar manjka samostojne nacionalne kulture. Pri premagovanju zaostalosti moramo zato hkrati reševati še vrsto družbenih problemov, ki so s tem v zvezi.

Šolska reforma hoče doseči širjenje modernega humanizma, ki sloni na temeljitnem poznavanju prirodnih in drugih znanosti. Pri tem jo bodo vodile izkušnje tistih dežel, ki so bile nekoč pod kolonialno oblastjo, a so zdaj že uspešno uresničile svojo nacionalno šolo. Kot poslednje načelo velja obvezno učenje francoščine in angleščine: ta dva jezika je večje število afriških držav, ki so že dosegle nezavisnost, proglasilo za uradna jezika. Koristnost tega ukrepa lahko hitro spoznamo. Afriški kontinent je, oziroma je bil v glavnem pod vplivom Francije in Velike Britanije. V težnji, da bi ustvarili afriško enotnost, je razumljivo, da izberemo take jezike, ki bodo lahko največ pripomogli pri medsebojnem sporazumevanju.

Gvinejska vlada se je zavedala odgovornosti, ko je v svoji deželi

ohranila popoln red in zagotovila normalno delovanje raznih oblastnih služb. Toda pridobljena nacionalna nezavisnost, ki je v svoji prvi fazi politično dejanje, še ne pomeni, da je zdaj prišel čas za počitek. Nasprotno. Naloga ostaja trajna in je težavna. Nedvomno so ustvarjeni potrebni pogoji za izgradnjo dežele in za izboljšanje življenjske ravni, toda gospodarstvo je še docela ali v veliki meri v rokah kolonialnih sil. Iz tega sledi, da gospodarski in družbeni položaj ljudskih množic trpi le škodo.

Moramo torej nadaljevati boj, da bi odstranili še te ostanke kolonialne oblasti na gospodarskem in političnem področju, kakor tudi na drugih področjih življenja v naši domovini. Istočasno pa moramo delati za okrepitev nacionalne suverenosti, za izgradnjo narodnega gospodarstva in za pravilno postavljanje nove harmonične družbene strukture. Bolj kot kjerkoli v Afriki se pri nas zahteva popolna enakopravnost moškega in ženske. Razen že navedenih nujnih ukrepov je še eno učinkovito sredstvo za doseg tega cilja, namreč popolno izenačenje izobrazbe za moške in ženske, kar se v nekih deželah že izvaja.

Osvobodjena Afrika, ki bo svoje sile mobilizirala v ljudstvu in materialu, bo za ves svet dragocena pridobitev.

Vsemu človečanstvu bodo v korist kulturne dobrine afriških narodov, ki jih je doslej kolonializem oviral v njihovem razvoju. Če bo Afrikanec uspel kodificirati svoje nacionalne jezike, bodo lahko razvili svojo književnost in spet našli svoje umetnike.

Svetovno gospodarstvo se bo po drugi strani prav tako obogatilo, ko bodo dežele, kot so Rodezija, Katanga, Uganda in druge, v katerih prebivalstvo svobodno vodi svoje gospodarstvo, lahko izvažale nafto, baker, uran, železo, gumij, bombaž in sadje. Na osnovi vsega tega se gradi nacionalna šola — v duhu republikanske meščanske mentalitete. Ta šola se bo borila za racionalno uporabo znanstvenih dosežkov in odkritij, kot tudi za široko poznavanje prirode in tehnike. Nikoli ne bo nastalo neskladje med teorijo pouka in stvarnostjo vsakdanjega življenja. Nobenemu prosvetnemu delavcu ne bo padlo na pamet, da bi se okoriščal z reakcionarnimi učbeniki, katerih pisci proglajajo kolonialno ekspanzijo kot človeško dejanje, narodno gibanje

za osvoboditev pa za uporniško dejanje.

Vse doslej je kolonialna oblast smatrala šolo kot sredstvo za zatiranje kulture; današnja šola pa postaja s svojimi perspektivami velikega razvoja demokratičnih sil sredstvo narodne svobode in splošnega napredka. Naš prosvetni delavec spada med tiste izobražence, ki se niso stopili z veliko množico, niso pa tudi izven nje, temveč so na njeni strani. Toda tak položaj je razlog več za to, da se pospeši ustvaritev fronte protikolonialističnega boja. Dolgo so imeli naši izobraženci izrazit značaj prilagodljivcev. Kot izobraženec mora prosvetni delavec ostati človek v službi ljudstva in narodne osvoboditve. Mora se boriti proti malodušnosti tistih, ki bežijo pred težavami in ki so sposobni komaj za to, da se na ves glas zavzemajo za neka teoretična stališča. Družbeno uveljavljanje prosvetnega delavca mora biti — ker je on hkrati vzgojitelj in izobražen državljani — takšno, da bo tudi v svoji okolici vzbujal ljubezen do domovine. Vedeti moramo, da je svoboda Afrike stvar vsega ljudstva.

Šolski pouk v naši preteklosti — kolikor je tudi bil skromen — pa nam daje zagotovilo, da lahko z optimizmom in zaupanjem gledamo v prihodnost. Kakor se morda čudno sliši, lahko smatramo Afriko za zibelko človeštva. Več kot 5000 let pred n. št. je pokazal Egipt — v času ko ostali svet še ni imel svoje oblike — kaj bi nekoč človeštvo lahko doseglo.

Monarhija Gane, ki je bila osnovana v 300 letih n. št., je obstajala do leta 1670. Leta 1498 je Vasco da Gama našel na obalah vzhodne Afrike bogate in visoko razvite dežele pod vladavino sultana. Cesarstvo Mandingue 14. stol. je bilo dobro urejena država. Njegovo upravo, civilizacijo in plodovitost lahko primerjamo z mnogimi krščanskimi kraljevinaми tega časa. Po vsem tem ima afriška inteligenca dolžnost, da oživi zgodovino Afrike, kakor tudi, da razišče tradicije in kulturno preteklost, kar so vse kolonialni gospodarji hoteli udušiti in skriti.

Boj ki ga danes bojuje Afrika, nima čistega protikolonialnega značaja. Vse bolj in bolj kaže tudi svojo povsem nacionalno vsebino. Obseg dogodkov poslednjih desetih letih je velikega pomena za napredek človeštva.

Nacionalna nezavisnost je zdaj postala splošna zahteva vseh kolonialnih in zaslužnih narodov. Pridobitev nezavisnosti pomeni povratek k dostojanstvu in enotnosti ljudstva, kakor tudi napredovanje k svetovnim perspektivam prihodnosti, h katerim teži vse človeštvo.

Zaradi tega ni pretirano reči, da vsak polizek oviranja te pravice lahko privede samo do zelo težavnega položaja in povzroči nevarnost vojne.

Tudi v priborjeni neodvisnosti še čaka vrsta vprašanj svoje rešitve, pojavljajo pa se tudi novi in pogosto zelo težki problemi. Deset mesecev je minilo, kar sledimo izkušnjam Gvineje, ki ni hotela pristopiti v francosko skupnost in je odklonila ustavo. Francoska vlada, ki je preko svojega šefa slovesno izjavila, da ne bo

z ničemer ovirala neodvisnost teh ozemelj, če bodo glasovale proti, verjetno ni mogla zavzeti drugega stališča, kot da ostane pri svoji obljubi. To je storila, čeprav slabe volje in le na pol. V ostalem tudi ni priznala neodvisnosti »de jure«. Hkrati je odpoklicala svoje tehnične kadre in uradnike; menila je, da bo s tem ovirala tamkajšnji družbeni razvoj.

Osvobodjena Afrika daje svoje doprinos h krepitvi miru in predstavlja nov stebel svobode.

Pri tem je velikega pomena vloga prosvetnih delavcev. Zanje bo čast, da bodo opravili to nalogo, ki ne trpi nobenih stranskih ali izgovorov.

Družbeno upravljanje v šolah

(Nadaljevanje s 1. strani)

nih šolah vedno najboljši organizatorji. Z bado glasovale moram povedati že sedaj, da smo ugoden vpliv družbene samouprave in mladinskih aktivov na osemletnih prav dobro občutili že letos na osrednjih in strokovnih šolamarihorskega okraja. S prvim razredi, za katere smo do sedaj zlasti na srednjih šolah imeli organizacijsko največ opravka, je šlo povečini nenavadno lahko in lepo. Predsedniki razrednih skupnosti pa so letos že takšni govorniki in konstruktivni kritiki, da jim višji razredi to kar zavidajo.

S sprejetjem zakona o finansiranju šolstva bodo naša šola postale popolnoma samostojne. Vloga družbenega upravljanja na šolah bo še bolj pomembna. Mladini na šoli bo treba nuditi še več prilike, da se usposablja za bodoče upravljavce. Prosvetni delavci in šolski organi jim bomo morali pomagati in nuditi vse možnosti za tozadevno vzgojo. Treba se bo pogumno, takoj in brez čakanja lotiti dela. Sadovi bodo kmalu vidni, saj nam sporoča že sedaj tistih nekaj osemletnih mariborskega okraja, ki so že lani začeli klicati zastopnike mladine na seje šolskih organov, da danes skoraj da na teh sejah ne morejo biti več drug brez drugega.

Začnimo z delom torej takoj vsi, ki še nismo tega storili. To pa še posebej zato, da bo vsak od nas po svoje čimveč doprinesel k trditvi tov. Krste Crvenkovskega, ki je ob sprejemu zakona o finansiranju šolstva v svoji obrazililivni Zvezni ljudski skupščini rekel takole: »Izobraževanje in strokovno formiranje kadrov je eden izmed temeljnih pogojev našega družbenega napredka. Od rešitve tega problema se zlasti zavis naš prihodnji razvoj in stopnja produktivnosti dela. Zato pomeni sprejetje tega zakona končno likvidacijo »teorije«, ki smatrajo sredstva, dana za izobraževanje, kot neproizvodno potrošnjo. Ta sredstva so ena izmed najbolj rentabilnih investicij.«

Z drugimi besedami. Družba nam je s sprejetjem zakona o finansiranju šolstva dokončno priznala, da smo mi prosvetni delavci visoko produktivni, kar našemu gospodarstvu dajemo priložnost, katere smo istočasno vzgojili še za upravljavce.

Peter Knehtl

Črnci so mojstri v rezljanju. Vaški umetnik iz plemena Mangbetu je izdelal lesen kip, njegova žena pa glinast vrč (Kongo). — Podobna je iz zanimive knjige Dušan Savnik: Afrika — včeraj in danes, ki jo je izdala Mladinska knjiga. Politični zemljevid afriške celine se tako naglo menja, da se ob teh spremembah celo izobraženeo težko znajde. Kdaj in kako je nastala Gana? Kako poteka osvobodilni boj v Alžiriji? Kaj se dogaja v Najrobiju in Salisburiju? V čem je ozadje zapleta v Kongu in čemu je razpadla komaj ustanovljena Federacija Mali? S kakšnimi fantastičnimi načrti o rasnem zatiranju se še ukvarja južnoafriška vlada? Ali je v Angoli in Mozambiku vse v redu? ... To so vprašanja, na katera želi sodobnik odgovora, zakaj svet je postal majhen in kar se zdajle dogaja na afriškem kontinentu, po svoje vpliva na Ameriko in Azijo, še bolj pa na Evropo, ki mu je najbližja. Na vsa ta vprašanja nam skuša odgovoriti Dušan Savnik v svoji novi knjigi: Afrika — včeraj in danes

MED AZIJSKO ŠOLSKO MLADINO

Moje lansko potovanje po raznih azijskih državah mi je dalo tudi priložnost, malo pogledati v tamnošnje šole in napraviti stike s šolsko mladino tudi izven šole. Bili so to svojevrstni dogodki, zelo različni v različnih državah, le v enem povsem enaki: vzorna disciplina.

Prvi tak dogodek sem imela v Bombayu. Bilo je to prve dni julija in monsumi so bili na višku. Nekoč smo se učili v šoli: monsumi so redni vetrovi, ki prinašajo azijskim državam, posebno Indiji, od morja vlago in dež. Posebno važni so za kulturo riža. Morda se tudi danes še uče tako. Toda ta definicija je pomanjkljiva. Morala bi se nadaljevati takole: monsumi zelo utrudljivo vplivajo na vsa živa bitja in znižujejo delovno zmogljivost na skrajni minimum. Tako je bilo v tistih dneh. Kakor na pol mrtvi so se premikali ljudje po cestah, na tisoče jih je ob najprometnejšem dnevnem času spalo po pločnikih, vse klopi po parkih in na Marine Drive (več kilometrov dolga obalna pot) so bile prepolne

spečih. Tudi svete krave v teh dneh niso ovirale bombayskega prometa. Do skrajnosti izmučene so ležale ob robu pločnikov ali v stranskih ulicah.

Tudi moje noge niso bile kos pri tej moreči vlagi bombayskih razdaljam. Zato sem sedla v taksi in simpatičen indijec s krasnim turbanom, popolnoma kosmatim obrazom in dolgo sivo brado me je nekaj ur vozil in mi razkazoval krasote Bombaya. Vozi levo, je predpis. V resnici se vozi v Bombayu vse križem krašem in se izogiba v vso akrobatsko spretnostjo. Vsi šoferji stalno mole desno roko leno pri oknu ven. Čemu? Morda se jim vsaj tistih pet prstov ne znoji in je to gotovo prijeten občutek. Slučajno sva se pripeljala mimo velike šole. Na eni strani veliko dvorišče prav do ceste. Telovadbal 35 let moja stroka. Stop — in moj Hadži je moral ustaviti svoje vozilo, četudi mu to ni šlo v njegovo povito glavo. Kaj takega se mu še ni zgodilo in pred tem dvoriščem se v svoji gotovo tudi že 35-letni praksi še nikdar ni ustavil. Pa je

maló zatislil oči, medtem ko sem jaz inspicirala telovadno uro. Male deklice, 9- do 10-letne, vse v enakih svetlomodrih krilih in belih bluzicah, so stale v prostem razstupu. Po navodilu učitelje so dvigale suhe ročice, delale razne klone — vse kot s »Zeitupe«. Imela sem vtis, če bi jim rekla vlezite se, da bi v tistem trenutku vsi ti revčki zaspali na tleh in bi jim to gotovo bilo bolj koristno. V ozadju dvorišča je bila gruča dečkov iste starosti. Zbrali so se okrog učitelja, ki jim je nekaj pripovedoval. Nekaj jih je že sedelo po tleh, menda se učitelj ni mogel odločiti, ali bi ali ne bil na dvorišču je vladala grobna tišina. Zbudila sem mojega Hadžija in odrzela sva naprej. Pred indijske bogove sem poslala vroče prošnje, da bi monsumski naliiv prekinil to morečo telovadno uro.

Na Japonskem so menda prav takrat zaključili šolsko leto, ker so bila šolska poslopja povsod izumrla in igrišča okrog njih prav tako. Imela pa sem ponovno priliko opazovati te šolarje na izletih in ekskurzijah. Mali Japončki in

Japončice so silno ljubki otroci. To ljubkost še poveča njih lepo vedenje. Kakor odrasli, tako so tudi otroci vseh starosti v vseh javnih prostorih popolnoma tihi in mirni. V avtobusih in vlakih sploh ne izpregovore niti besedice. V Yokohami je ob pristanišču vzdolž obale velik park. Tisti dan je kar mrgolelo otrok na tem prostoru. Bil je šolski izlet celotne velike osnovne šole. V gručah so otroci sedeli po travi, jedli in pili, kar so si prinesli s seboj (večinoma konzerve), in se pogovarjali. Nekateri so imeli zmaže, zopet drugi so se kamenčkali. »Kamenčkanje« je pri nas popolnoma izumrlo, najbrže je našim otrokom ta igra preveč mirna, a ko sem jaz bila otrok, smo se radi kamenčkali in zato sem z zanimanjem opazovala spretnost japonskih otrok pri tej igri. Ko je bilo dano znamenje za odhod, so se otroci brez vsakršnega vpitja in divjanja sami uvrstili po razredih in mirno odšli v spremstvu učitelja. Ker so v meni prepoznali tujko, so mi prijazno pomahali v pozdrav. Za njimi v parku ni ostala nikaka nesnaga.

V Osaki je bila ravno nedelja. Vse je hitelo na izlete izven mesta z vlaki in avtobusi. S kapitonom, edinim mojim sopotnikom, sva šla na znameniti Osaka-Castle. Pot je vodila ob reki Jodogawa, vzdolž katere so na enem bregu nepregledni parki. Tu so sedeli na klopev starši in čiši,

njih otroci pa nekje v bližini v travi in slikali. Niti najmanj jih ni motilo, če smo jih pri tem opazovali in z veseljem so nam pokazali svoje slike — zares odlične. Spomnila sem se, da so nekako pred dvema letoma, na svetovnem tekmovanju otrok v slikanju, japonski otroci prejeli prvo nagrado. Tudi v trgovinah sem opazila vedno največ otrok v oddelkih, kjer prodajajo risarske potrebščine.

V Yokohami, Tokiu in Nagoji (morda tudi še kje drugje) so nad veleblagovnicami na terasah nad osmim nadstrojem otroška igrišča in zabavišča. Tu je cel dunajski Prater in še več. Tu so vsemogočni vrtiljaki, tobogan, železnice, tu je velik bazen s čolni, »Riesenrade«, pa še cel živalski vrt z opicami, najraznovrstnejšimi pticami, zajci, jezevci, pišci, pa še akvarij, poln raznovrstnih rib. In še mnogo, mnogo drugega. Otroci se zabavajo tudi z različnimi spretnostnimi igrami, ki jih pri nas ne poznamo. Povsod na teh zabaviščih, visoko nad mestnim vrvežem, je bilo mnogo otrok, mnogo ljubkih in veselih, a nikdar divjih in kričavih.

Cochin je malo malajsko mesto s 100.000 prebivalci. Tu ni nobenih stanovanjskih blokov, tu sploh ni modernih hiš v evropskem slogu, tu so le prijazne malajske hiše in vsaka ima zadaj vrt z visokimi kokosovimi palmami in bananami. Poleg teh so seveda tudi na

pol razpadle kočje z zanemarjenimi dvorišči in polno nesnage. A v enih in drugih stanuje prijazno malajsko ljudstvo. V notranjosti mesta so ulice večinoma ozke, se ožje učinkujejo, ker je pred vsako hišo na tleh razstavljena roba. Tu prodajajo vse. Ali pa želiš dober zajtrk? Sedeš na tla ali na nizko stopnico, ki vodi v hišo, in že ti postreže vitka Kitajka, oblečena v živobarven »samfu«, s pravkar sveže kuhanim rižem in zeleno omako. Servira ti na velikem bananinem listu in poješ ga s tremi prsti desne roke. Pod razstavljeno robo leže ovce in koze, pa tudi otroci, vsi v bratski slogi. Glavno prometno sredstvo je še prava rikša s človeško vprego.

Bil je čudovito lep dan! Ko se mi je končno vendarle posrečilo vsiljivim »rikšarjem« dopovedati, da bom po Cochinu hodila z lastnimi nogami, sem med vso to razstavljeno robo prispela do velikanškega, krasnega, starega poslopja. Gledam, poslušam. Šola. In me zamika, da bi si jo pogledala tudi nekoliko od znotraj. In ker sem imela na parniku kabino št. 13 in ker sem se vkrcala dne 13. junija ob 13. uri, mi je šlo ves čas mojega potovanja vse po sreči. Tako tudi tu. Vstopim skozi odprtino, ki naj bi bila vrata, na prostrano dvorišče. Od tu vodijo precej široke stopnice na odprt hodnik v visokem pritličju. Komaj se najdem na tem hodniku, že mi pride nasproti srednjevelek,

OTROK Z OKRNJENIM VIDOM V REDNI OSNOVNI ŠOLI

Kako razdeliti pet odstotkov

(Razprava v defektološki sekciji delovne konference pedagoškega društva LRS v oktobru 1960 na Bledu je pokazala, da je problem otrok slabega vida upravičeno začutilo tudi učiteljsko redništvu. Strokovno izpopolnjevanje tega učiteljskega naj bi zato zajelo tudi to važno področje pedagogike. Temu namenu naj delno služi tudi ta članek.)

Med mladino naših rednih osnovnih šol opažamo vedno večje število učencev in učenk, ki imajo manjšo ali večjo okvaro vida. Za učence z največjo okvaro vida, to je za slepe otroke in za močno slabovidne, katerim je ogrožen vid, imamo v Zavodu za slepo mladino v Ljubljani osemletno osnovno šolo. Iz te šole usmerjamo te naše učence in učence v primerne poklice, v posebne poklicne šole za slepe, pa tudi v redno gimnazijo in v razne srednje strokovne šole. Preko teh šol je slepih gojencem odprta pot tudi na univerzo.

Za učence z lažjimi okvarami vida, ki se večinoma vsi težko prebijajo skozi razrede redne osnovne šole, nujno potrebujemo posebni zavod za čuvanje vida z osemletno osnovno šolo za vse slabovidne šoloobvezne otroke iz Slovenije. Upamo, da ne bo več dolgo, ko bomo dobili to prepotrebno ustanovo.

Dokler nimamo posebne šole za čuvanje vida, bodo slabovidni otroci obiskovali redno šolo. Učitelj, ki ima takšnega učenca v razredu, mu bo rad pomagal in mu s primernim ravnanjem omogočil, da se bo srečno vključil v razredni kolektiv. Tudi tega otroka bomo radi vzgojili in izobrazili tako, da se bo mogel kasneje produktivno vključiti v delovno življenje socialistične skupnosti.

Otrok z očesno okvaro torej obiskuje redno osnovno šolo. Kako se počuti med živahnimi, polnočutnimi otroki? Spetka je plah, neokreten, kaže, da je duševno nerazgiban, neinteligenten. Toda vreden učitelj, ki skrbno zbira podatke o otroku, si bo znal kaj kmalu raztolmačiti otrokovo plahost in neokretost kot posledico okvare vida. Ukretil bo vse potrebno, da bo temu otroku olajšal staljšče v šoli. Kako bo učitelj pomagal temu otroku?

Posadil ga bo na mesto, od koder bo mogel razločno videti na

tablo. Ako bo potrebno, bo učenčev klop namestil izven običajne vrste. Za mračne, oblačne dni mu bo priskrbel namizno svetilko z ne premočno žarnico. V večini primerov bo zadoščala 40-svečna žarnica. Skupna svetilka s stropa ni primerna.

Uvideven učitelj bo dovolil slabovidnemu učencu, da si bo smel od blizu pogledati slike in predmete, ki jih morejo ostali učenci opazovati od daleč. Pri branju mu bo dovolil, da bo knjigo približal tako blizu očem, da bo jasno videl črke. Ne bo mu pa dovolil, da bi se sklanjal h knjigi in si s tem kvaril držo.

Po možnosti mu bo za pisanje priskrbel mizo s premično desko, ki jo bo učenec mogel namestiti v razdalji, ki bo godila njegovim očem.

V zmoti je pedagog, ki misli, da slaboviden učenec ne sme pisati, brati, risati ali na katerikoli drug način zaposlevati vid. Včasih so celo očesni zdravniki mislili, da morajo biti slabovidne oči nezaposlene, da morajo čimveč počivati. Toda z napredkom medicine se je mnenje očesnih zdravnikov spremenilo. Danes priporočajo, naj se slabe oči vadijo v gledanju. S tem si ohranijo ali celo izboljšajo vid. Seveda je treba pri tem biti skrajno previden. Stalno se je treba posvetovati z očesnim zdravnikom in se vestno ravnati po njegovih nasvetih, kajti, kar je dobro za vid enega otroka, lahko škoduje očem drugega.

Glede branja naj se učitelj ravnajo po znanem zdravniškem nasvetu: »Slabovidni smejo brez nevarnosti za vid brati črke takšne velikosti, ki jih morejo razlikovati brez naprezanja oči. Oni smejo list, oziroma knjigo, iz katere berejo, tako približati svojim očem, kot to zahteva njihov vid. bodisi da pri tem zaposlijo obe oči, ali edino, na katero vidijo. Pametno je z branjem prenehati takoj, ko začutijo utrujenost v očeh.«

Podoben nasvet naj velja glede pisanja in risanja. Velikost pisanih črk bo tolikšna, da jih more učenec jasno videti, ko jih piše, in kasneje, ko jih čita. Navadi naj se pisati na brezčrtni papir, da si ne bo utrujal oči z iskanjem vrste.

Pri pisanju moramo posvečati vso skrb ne samo učencem z okvarami vida, temveč prav tako mladini z zdravim vidom, da si ga ohrani. Pri pisanju ima velik vpliv na vid lega zvezka. Od njegove lege zavisi drža telesa in glave ter s tem lega oči. Ako oči pri pisanju nimajo pravilne lege, se zelo kvarijo.

Zvezek naj drži simetrično pred sredino telesa, sme biti tudi do 10 cm pomaknjen proti desni. V obeh legah mora biti spodnji rob zvezka paralelen z robom mize ali naj tvori z robom mize kot 10 do 45 stopinj.

Zdravniki so ugotovili, da očem zelo škoduje, če je zvezek pri pisanju preveč pomaknjen v stran, pa naj bo zvezek položen poševno ali vodoravno. V takšnem primeru je oddaljenost oči od fiksirane točke prevelika, kar zelo utruja oči.

Vse lege zvezka v desno zahtevajo pri ravni drži telesa in glave močan pogled v stran. Sčasoma se glava obrne v desno. Kmalu se tudi trup obrne proti desni. Desna podlaket drsi bolj in bolj z mize, a leva podlaket se pomika vedno više. Pri takšni nenormalni drži telesa se mišice utrudijo, a trup in glava se vedno bolj približujeta levi roki. To drži vidimo po šolah zelo pogosto. Pri takšni drži telesa zelo trpi vid.

Pazili bomo zato, da bodo imeli vsi naši učenci, ne samo slabovidni, zvezek natančno pred sredino telesa. Če učenci pišejo pokončno pisavo, naj leži zvezek vodoravno pred njimi. Če pa pišejo poševno, naj ima tudi zvezek poševno lego. Ako je lega zvezka pravilna, so oči pri pokončni in pri poševni pisavi enako zaposlene. Potezam črk slede v navpični smeri. Poševna pisava je poševna le zato, ker jo pišemo na poševno ležeč zvezek, a jo beremo v vodoravni legi. Vidu ne škoduje ne pokončna, ne poševna pisava, če je bila pri pisanju drža telesa in glave pravilna, tako da sta obe oči enakomerno gledali fiksirane točke. Škoduje pa očem, ako pišemo na vodoravno ležeč zvezek poševno pisavo, ali na poševno ležeč zvezek pokončno pisavo. V obeh primerih se zelo kvari drža telesa in glave, oči so nenakomerno zaposlene. Kvarne posledice takšne drže za vid so nam znane, zato ne bomo dovolili, da bi tako pisali naši učenci.

Na platnicah zvezkov, ki jih uporabljajo učenci osnovne šole, so natisnana zelo koristna navodila za pisanje in čitanje z namenom profilakse vida. Ta navodila mora nujno upoštevati vsak učitelj, ki želi svojim učencem ohraniti zdrav vid in olajšati delo učencem, ki slabše vidijo. Ta navodila so:

1. Piši in čitaj tako, da pada svetloba od leve strani na zvezek ali knjigo!

2. Pri pisanju potisni stol tako globoko pod mizo, da sega sprednji rob sedne deske 5 do 10 cm pod mizni rob.

3. Sedi tako, da se s hrbtom naslanjaš na naslonjalo stola, da se ne dotikaš s prsmi miznega roba, da sta dve tretjini obeh podlaktic na mizni ploskvi in da se stopala po vsej dolžini dotikajo tal.

4. Pri pisanju in čitanju imej oči oddaljene 25 do 35 cm od delovne ploskve.

5. Položi zvezek v sredino pred seboj, v ravno lego, če pišeš pokončno; zasukaj ga v levo, če pišeš poševno!

6. Kadar čitaš, podloži zgornji del knjige, da bo nagnjena!

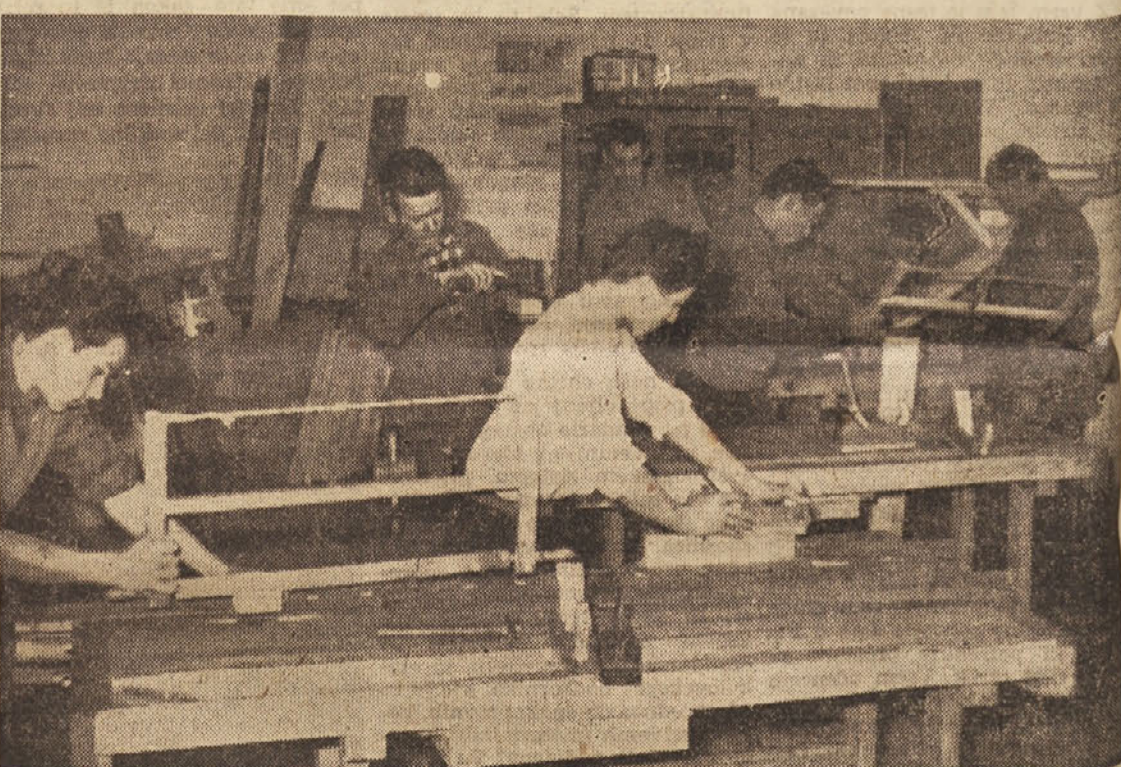
7. Piši ali čitaj zdržema največ 15 minut, nato razbremenj svoje oko s pogledom v prostranost.

Gornja navodila veljajo tudi za učence slabega vida. Zanje dopolnjujemo 4. točko s tem, da odloča mero za oddaljenost oči pri pisanju in branju vidna zmogljivost posameznega slabovidnega učenca. Točko 6 dopolnjujemo za slabovidne učence s tem, da naj ta učenec po možnosti ima mizo s premično desko.

Vesten pedagog bo iz lastne uvidevnosti ukrenil še marsikaj koristnega in primernega, da bo pomagal slabovidnemu učencu in da bo ohranil vid učencem z zdravim vidom. Tozadevne pedagoške nasvete bo lahko dobil v šoli za slepe, zdravstvene pa na očesnem oddelku šolske poliklinike ali na očesni kliniki oziroma na očesni ambulanti.

Ako je otrok z okvarjenim vidom duševno normalno razvit, se bo pri vestnem učitelju v redni šoli primerno razvijal. Plahosti in navidežno slabe inteligence ne bo več. Učenec bo kmalu postal vreden in živahen, samozavesten in željan znanja kot njegovi polnočutni součenci. Mogel se bo v zadostni meri pripraviti za nadaljnje izobraževanje oziroma zaposlitev. Vendar pa poudarjamo, da je za slabovidne učence najprimernejša posebna šola za čuvanje vida, kjer jim bo mogoče nuditi v vzgojnem in izobraževalnem oziru mnogo več kot v natpanih razredih rednih šol, kjer nimajo ne primerne opreme, ne učnih pripomočkov, ki so potrebni takšnim učencem.

TEJA JANEŽIČ-MIKES

Pogled v delavnico Vajenske šole v Škofji Loki; delavnica bo odslej služila tudi novemu šolskemu centru, ki so ga pred kratkim ustanovili

Na temo: nagrajevanje po prizadevnosti in učinku

Prepričan sem, da nesporazum med avtorico članka »Prosvetno delo, učinek in nagrajevanje« (tov. Milica Mekinda) in avtorjem članka »Kako učiti in koliko naučiti« (tov. V.), ki odseva v članku »Belo in črno« v 3. številu PD ter še nenapisano, neobjavljeno izzveneno v zavesti tov. V., ni edini, ki jih povzroča in jih bo še povzročalo vprašanje nagrajevanja prosvetnih delavcev po prizadevnosti in učinku. Iz vseh treh navedenih sestavkov je razvidno, da obstaja mnogo vprašanj in problemov učno-vzgojnega dela v naših sodobnih pogojih družbenega življenja in razvoja, ki zahtevajo temeljite razčlenitve, vsebinsko obdelavo in jasne formulacije, kar ugotavlja tudi avtorica v svojem prvem sestavku. Le s tako dobljenimi, jasno utemeljenimi staljšči bomo lahko obogatili zavest prosvetnih delavcev in oblikovali potrebno osnovo, najširšo enotnost principov vrednotenja učno-vzgojnega dela. Takj principji bodo ustrezali pestrim, različnim in mnogovrstnim osebam in lokalno-družbenim pogojem delovanja prosvetnih delavcev. Oba avtorja sestavkov sta na progresivnih staljšči glede vrednotenja učno-vzgojnega dela. Pomankljivost je pri obeh ista: odstopnost temeljite razčlenitve naprednih tez vrednotenja saj oba pišeta o mnogih problemih v nekaj stavkih, čeravno bivsak problem zase zahteva celo razpravo za prepričljivo, jasno, vse-

binsko izčrpno in zavestno utemeljeno prisvojitve.

Problemi, ki bi jih morali predvsem reševati, so razvidni tudi iz navedenih treh sestavkov. To so naslednji problemi: merjenje intelektualnega dela, vprašanje prizadevnosti glede na učinek in glede na stopnjo osebne zavzetosti, pojem in vsebina »profil« lika prosvetnega delavca, odnos med idejnostjo in strokovnostjo pouka, idejnost pouka in pedagoška načela, nagrajevanje in odgovornost učiteljskega kolektiva za uspeh, situacija progresivne idejno-miselne borbe v prosvetnem delavcu samem, njegova tvorstna borbenost pri pouku in v ostalem okolju ter njena uspešnost, primernost in poglubenost; odnos med vsebino in obliko v pedagoškem delovanju, med bistvenim in nebitvenim ter prepletenost, povezanost obojega; — vprašanje merila za objektivno vrednotenje učno-vzgojnega dela, vprašanje kriterija za vrednotenje kakovosti učnih ur, vprašanje objektivnega ugotavljanja učiteljeve prizadevnosti za kvaliteten pouk v določenih pogojih, vprašanje vloge učitelja samega, učiteljskega kolektiva, šolskega odbora, ravnatelja šole, šolskega strokovnjaka, šolske skupnosti, javnega mnenja in dijakov pri vrednotenju učiteljevega dela, pri ugotavljanju učinka ter stopnje učiteljeve prizadevnosti itd.

Absolutnih meril za vrednotenje učno-vzgojnega dela učite-

ljev ni. Merila, ki za to delo so, so relativna. V svoji aplikaciji na primere dela prosvetnih delavcev so včasih več, včasih celo preveč, vedno pa v neki meri v svoji objektivnosti zmanjšana po subjektivnosti oseb, ki so zavestni nosilci teh meril v konkretnih primerih vrednotenja in ocenjevanja. Prosvetni delavci so na uporabo tovrstnih vrednostnih meril za njih delo do neke mere že navajeni, jim prilagojeni v svoji zavesti v primerih rednega letnega ocenjevanja.

Zavedati se moramo, da imamo dandanes v odnosih med ljudmi in tudi med prosvetnimi delavci tu in tam nasprotja, nastala iz križajočih se tendenc uveljavljanja v družbenem življenju, kjer težnje po dominaciji nekaterih niso skladne z možnostmi za delo vseh ali mnogih, ki jih prvi v bojznosti za svoje pozicije ovirajo. Že v tem dejstvu je eden izmed mnogih možnih pogojev za subjektivno-popačen gledanje in vrednotenje ostalih sodelavcev v poklicu in družbi. Iz navedenega je jasno, da je objektivnost meril za vrednotenje učnega in vzgojnega dela relativna in da se relativnost še povečuje v primerih, kjer ni objektivnih analiz vseh pogojev delovanja prosvetnega delavca. Nedvomno je, da bo moral pri ustvarjanju ocene dela določenega prosvetnega delavca vsak prizadevati sodelovati s svojimi iskrenimi in objektivnimi pojasnili ter tako

zmanjševati razpon med mnenjem ocenjevalcev in njegovo zavestjo ter oboje vsklajevati v smislu jačanja subjektivnih in objektivnih pogojev za nadaljnje učno-vzgojno delo, pri čemer višina prejemkov ne sme biti zastavljena.

Diskvalifikacija določenih kvaliteto učno-vzgojnega dela bi bila, če bi hoteli družbeno-socialistično, idejno-progresivno in moralno-idealno motivacijo za delo zamenjati z višino prejemkov kot bistvenim motivom, ki naj prosvetnega delavca vodi pri požrtvovalnih naporih.

Škoda, da tov. Mekinda Milica ob ugotovitvi povezanosti sodobnega intelektualnega dela s fizičnim in obratno ugotavlja le, da je intelektualno delo, torej tudi učno-vzgojno delo možno meriti, ne nakazuje pa meril in možnosti njihove uporabe v teh primerih. Prizadevnost in učinkovitost sta lahko v dokaj obratnem sorazmerju, kar pomeni, da velika prizadevnost učitelja v težkih subjektivnih in objektivnih pogojih dela ni sorazmerna z učinkom tega dela. Torej ne bomo vedno objektivni do učiteljeve subjektivne prizadevnosti, če jo bomo motrili le iz doseženih učinkov. Zavedati se moramo tudi, da učinek učno-vzgojnega dela ne zavisi samo od učitelja, ampak tudi od strukture družin in ostalih pogojev okolja, ter ga zato ne moremo dajati zgolj kot posledico učiteljeve prizadevnosti v svojih vzrokih učitelju. Razmejitev med prizadevnostjo učitelja in ostalih činiteljev okolja je in bo nedvomno težko delo z večkrat dvomljivimi rezultati.

Zavedati se moramo tudi, da se učinki učno-vzgojnega dela manifestirajo tekom nadaljnjih obdobij učenčevega življenja. Ne

moremo jih torej zajeti v izčrpnosti s posameznimi nekaj mesečnimi obdobji med redovalnimi konferencami. Vsak temeljit učitelj in vzgojitelj tudi vpliva na svoje učence tako, da predvideva pozitivne učinke še v poznih obdobjih njihovega življenja. Vsa ta dejstva dokazujejo pravilnost idejno-družbene in moralno-idealne motivacije njegovega dela. Taka motivacija je nedvomno najbližja objektivnosti življenja. Zgolj ekonomska motivacija za delo v učiteljskem poklicu je nedvomno pomanjkljiva in preveč kratkovidna. Navedena dejstva nikakor ne osporavajo možnosti ocenjevanja učne-vzgojnega dela, pač pa ugotavlja relativnost teh ocen glede na celotnost težko izmerljivih kvalitativnih delovnih naporov učiteljev.

Za potrebe pravilne razdelitve gibljivega dela plače med člane učiteljskega kolektiva je nedvomno možna temu ustrezajoča ocena članov kolektiva. Važen je postopek za doprinasanje ocene in ugotavljanje difference med kvalitativni dela posameznih članov kolektiva. Vnaprej postavljene sheme (»profil«) s stopnjami kvalitativnih likov učiteljev bi bile pri tem dobrodošle kot osnova za vidike vrednotenja v konkretnih primerih. Pri tem pa se bomo morali izogibati shematičnega, poenostavljene razvrščanja članov kolektiva učiteljskega s smislu »rang-liste«. Vsak učitelj je enkratna in svojevredna kombinacija poklicnih kvalitativ, ki so lahko pri vtesnitvi v okvir »rang-liste« prizadevanja in zavrtje v zavesti učitelja. Difference v kvalitativni dela naj bi prvenstveno ugotavljal učiteljski kolektiv z upoštevanjem mnenja strokovnjakov, ravnatelja in izjav vsakega prizadetega člana. V večjih učiteljskih zborih lahko

stveno neoporečno! Zato bo nujno delu v razredu prav zdaj, ko govorimo o nagrajevanju prosvetnih delavcev, posvetiti še več pozornosti. Ko primerjam naš ključ s točkovanjem v gospodarskih organizacijah, opazim, da je povsod prvenstveno poudarjen učinek dela v podjetju.

Res je, da smo prosvetni delavci tudi družbeni delavci. Zaupana nam je vzgoja otrok. Prav zaradi tega je tudi področje našega udejstvovanja širše; tako, ki prehaja tudi iz razreda v pionirsko in mladinsko organizacijo. Zato bi bilo prav, da bi se poleg dela v razredu predvsem angažirali prav v delu s pionirji in mladino.

Prav zaradi navedenega bi morda bilo prav, da bi dali šolskemu delu še večje število točk (morda do 60).

Komisija, ki bo na neki šoli reševala oziroma nagrajevala prosvetarje, bo imela polne roke dela. Ali naj bi bili v komisiji učitelji z ravnateljem? Samo ti naj bi imeli pravico odločanja dodelitve števil točk. Predstavniki političnih in množičnih organizacij pa naj bi bili le posvetovalni organ. Enako člani šolskega odbora.

Ob vsem se bo treba boriti za objektivnost v ocenjevanju. Znanje otrok bi moralo biti neposredno merilo za učiteljevo nagrado. Zato bi bilo prepotrebno, da bi imeli vsaj nekaj testov znanja in inteligence, s katerimi bi lahko objektivneje ocenili delo učitelja v razredu in ga zato tudi bolj objektivno nagradili.

-o-

učiteljski kolektiv iz sebe izvoli tričlansko komisijo, ki ji zaupa to delo in le-ta se lahko v namen poslužuje potrebnih obiskov aktivnosti (hospitacije, intervjuja, mnenja ravnatelja in strokovnjaka, mnenje šolske skupnosti itd.). Komisija poda na učiteljski konferenci svoje ugotovitve in predloge za razdelitev gibljivega dela plače za določeno razdobje v obdobju in v dokončno ureditvi.

Umljivo je, da bo pri tej obsejni doseženi aktivnosti vseh članov učiteljskega zbora in da bo zlasti sedaj nastopila potreba pravilne opredelitve kvalitativnih učno-vzgojnega dela v zvezi z učnim gradivom, učiteljevo osebno aktivnostjo in z njegovimi odnosi do učencev ter s sposobnostjo dvigovanja idejnih kvalitativnih do zavesti in prepričani učencem. Idejnost pouka prihaja tako do izraza v interpretaciji učnega gradiva in v odnosih učitelja do učencev in družbe, povezana torej s temi vsebinami in s procesi sredstev in prisvajanja učnega gradiva a ne zgolj v obliki deklarativnih gesel o materializmu, dialektiki in socializmu, kot je morda bilo to desle tu in tam pri pouku in v zavesti katerega učitelja.

Nedvomno je, da bo tak kolektivni način vrednotenja učno-vzgojnega dela aktiviral vse prosvetne delavce ter usmeril njihovo delovno pozornost na bistvena področja in jih tako učinkovito motiviral za nadaljnje strokovno študij ter za idejno-strokovno poglabitev. Osnovna moralno-idealna motivacija prosvetnega delavca bo s tako delitvijo gibljivega dela plač okrepljena do stopnje učinkovitosti aktivizacije prosvetnega delavca.

Svarc Ivo

Potrebna je filmska vzgoja

Iz svojih gimnazijskih let se spominjam dogodka, ki mi je živo pred očmi še danes in ga prav gotovo ne bom nikoli pozabil. Gledal sem neki ruski film (naslova se ne spominjam več) skupno z nekaterimi iz razreda. Pri predstavi nas je videl razrednik in zato takoj drugi dan kaznoval. Morali smo pisati petdesetkrat besedilo: Filmi, ki niso za mladino...

Od tega spomina mi še danes ostaja vprašanje: zakaj filma nismo smeli gledati? Prikazoval je življenje in delo nekega ruskega državnega posestva, seveda tudi nekaj ljubezni je bilo vmes. Toda Rusi radi prikazujejo svoj način dela in dosežke, zato je bila ljubezen le na drugem mestu.

V šoli je nato sledilo večkrat - prepovedano! In prav ta beseda je v meni in drugih vzbudila željo po prepovedanem. Kasneje sem si filme ogledoval, prebiral filmske časopise in revije, filmske kritike in vse o filmu. Film me je zanimal in mnogo časa sem posvetil za branje in razmišljanje o nekaterih filmih. Tako je tudi danes.

Letos smo tudi pri nas dobili kino dvorano in nastal je problem, ki ga morda sami ne bomo enako rešili. Skoraj vsak od nas ima svoje poglede na film in tudi če bi bili enotni, bi se morali ozreti na sosednji kraj in še na druge kraje. Marsikje šolo sploh ne briga, kaj gledajo otroci, druge so zopet pozorni ali preveč prepovedujejo ali morda še celo pošiljajo dežurne učitelje, da pazijo in rjamejo grešnika (takih primerov ni več veliko, čeprav so bili). Treba bi bilo, da pedagogi zavzamejo enotno stališče do filma in da tudi tisti, ki na film še gledajo s pomislekom, spoznajo, da je film nujno treba vpeljati med naše vzgojno delo in da prav iz filma marsikaj lahko spoznamo in se naučimo.

V našo šolo vedno bolj vpeljuje moderna ponazorila, zato je naloga filma, da skuša delati v tej smeri in da prosvetni delavec skupno z družbenimi organizacijami pripravljajo predstave, od katerih bodo otroci imeli koristi.

Vsak kraj še nima možnosti, da bi imel mladinski kinematograf. Vendar pa v okviru matinee ali rednih popoldanskih predstav skušamo film obrazložiti in ga bolj približati. Vemo, da je film nekaj mamljivega za otroke; če bi film bolj prepovedovali kot priporočili, potem bo otrok iskal v filmu tisto, kar je prepovedano.

ZAPOZNELA ČESTITKA

Fran Saleški Finžgar je praznoval devetdeseti rojstni dan. Bogata je njegova knjižna žetev. Težko je naštet vse knjige. Mnogo jih je. Za odrasle in mladino. Od pesmi ga je vodila pot k pripovedništvu, pa tudi na preprost ljudski oder je mislil. Čestitkam, ki jih je sprejel osiveli oblikovalec domače besede, naj se pridruži še ta: Med slovenskimi deli ljudje že dolga leta najraje bero roman »Pod svobodnim soncem«. Tako vedo povedati v knjižnicah križem po Sloveniji. Ali ni to najlepše priznanje?

Pred nekaj meseci so učenci VII. razreda gledali ameriški film »Sayonara«. Ker smo se v šoli ravno učili o Japonski, sem film priporočal. In kaj se je zgodilo? O lepoti Japonske povedo mnogo in njihov stavek: »Japonska je dežela cvetja in čudovitih prirodnih lepote«, je stavek, ki ga znajo razširiti in povedati mnogo več, kot so znali pred ogledom filma. Seveda je film o ljubezni, a ta ljubezen je lepa in plemenita, zato smo se tudi o tem pomenili; film je otrokom ostal zares lepo doživetje.

O filmu se je treba mnogo pogovarjati in otroku film približati tako, da bo v filmu videl in iskal tisto, kar je dobro in koristno. Zato je potrebno, da začnemo ustanovljati filmske krožke. Tak krožek bomo pri nas ustanovili v okviru mladinske organizacije na šoli. Pogovarjali se bomo o filmu, ki smo ga gledali, o razvoju filmske umetnosti, kako vrtijo film, kako snemajo glasbo na magnetofonski trak, pregledovali bomo program filmov, prebiral kritike in podobno. Skušali bomo organizirati obisk filmske predstave v mladinskem kinu v Ljubljani in še marsikaj. Tako bomo približali otroku film, a približali otroke k sebi, jih spoznavati in videti, kaj jih zanima, kakšne so njihove želje, in še bolj spoznali, kakšni so; saj učitelji včasih še preveč tuje gledamo na učence - pred nami je prepad, ki ga ne znamo rešiti.

In ko nas bodo otroci videli v kinu, ne bo bojzani, ali so kaj napačnega storili, ker film gledajo. Vedeli bodo, da se bomo o filmu še pogovarjali in da bodo lahko povedali svoje mnenje. Film bo tako postal res nekaj plodnega, pa naj bo drama, komedija, glasbeni film ali dobra kavbojka, ki ima večših čudovite slike ameriških dežel.

Se nekaj. Tudi na učiteljskih konferencah in roditeljskih sestankih se moramo pogovarjati o filmu. Posebno starše je treba še v marsičem vzgajati, kajti pri filmski vzgoji nam morajo tudi oni pomagati. In s takim načrtnim delom bo film postal res nekaj koristnega ne samo pri nas, ampak tudi po drugih krajih, kjer imajo kino dvorane. Prosvetni delavec pa naj bodo tisti, ki se bodo zavzeli za načrtno filmsko vzgojo in ki bodo sodelovali pri izbiri programa. Naš programski svet je za izbiro filmov povabil tudi dva člana učiteljskega zbora in s tem pokazal, da bo naše kino podjetje že od vsega začetka pomagalo pri filmski vzgoji otrok.

Djukić Miloš

UMURLA JE MANICA KOMANOVA

Sredi poletja bi praznovala osemdesetletnico, ko se ne bi poslovala od nas. Bila je med tihimi ustvarjalci, večji del svojega knjižnega dela je namenila mladim bralcem. Njena pot pelje od zbirke črtic »Sopek samotarke« (1918) do mladinske igre »Sestrin varuh« (1931) ter »Tete s košem« (1938). In še več knjig je ostalo. Mladi rod, ki je prebiral njene povesti, jo je klical kar teta s košem. Zdjaj pa se je teta poslovila.

Malo »skupinske« slovenščine

Dnevi, ko je učna ura v obliki skupinske pouka vzbujala pri neposrečenih spoštovanju z zadržanim dihom in pogumneža obdala z avrelo pedagoškega junarstva, so menda minili. Prav tako dnevi apriornega odklanjanja pri drugih. Za precej bučnim valom modrosti je prišlo bolj tiho, a vztrajno preizkuševalno delo mnogih, ki so se iz lastne ali zunanje pobude spoprijemali s številnimi vprašanji, porajajočimi se ob taki organizaciji učnega dela v naših razredih. Prišlo je seveda tudi nujno spoznanje, da ni to edino zvečljavna in čudežna učna oblika, ampak le ena izmed mnogih, ki pa ima poleg težav tudi marsikako prednost.

V Zavodu za napredek šolstva se stekajoče bogato študijsko gradivo bo po dokončani temeljitji obdelavi gotovo nudilo trdne temeljne ugotovitve, obče veljavne zaključke in smernice z izbranimi uveljavljenimi primeri na raznih področjih, vendar kljub temu sedaj nekatere zatišje ni prav na mestu. »Kuj železo, dokler je vroče,« so rekli včasih - posredujmo in izmenjujmo si spoznanja, dokler smo še zagreti, da ne bi po prvem širšem zagonu spet vse uprlanilo. Vem, da bi marsikdo imel kaj tehtnega povedati, le za pero prijeli je tako hudo.

Tu je pouk materinske in iz tuje prakse znano toliko, da je delež skupinske pouka v odstotkih med vsemi predmeti prav tu najmanjši, saj ne zajema niti deželne snovi ozir. učnih ur. Zase mislim, da bi se dalo to pri slovenščini zlasti v višjih razredih

osnovne šole precej povečati, ko bi hoteli ali tudi že mogli izkoristiti vse tiste lastnosti, ki jih nudijo gradivo; vendar za to niti ne gre v prvi vrsti.

Bolj ko po odstotkih se seveda oziramo po uspehih zgledih, a prav tu bomo najbrž morali pokazati največ samostojnosti, saj takih zgledov sploh ni kaj prida, ne glede na to, da nam v marsičem tudi ne bi ustrezali. Sicer je za prijetnejše samostojno premišljati, ko pa prevzemati tuje šablone.

V pričujočem sestavku bi se omejil le na nekaj misli, opaznanj in opomb pri enem delu pouka slovenskega jezika - pri obravnavi beril.

Najbrž obče veljavna bo ugotovitev, da so najprimernejša vsebinsko privlačna in idejno jasna ter močna berila ali pesmi, ki očitujejo poleg tega morda še izrazito zgradbo in svojevrstne jezikovno-stilne prvine. To so pa zahteve, ki stoji tudi sicer, kakor ve vsakdo iz izkušnje, v prvi vrsti. Takšna berila si je pač dobro že vnaprej odbrati in v podrobnem učnem načrtu morebiti označiti ob njih še učno obliko - skupinski pouk.

Kakor je postopek pri frontalni obravnavi berila zmeraj približno enak ali si vsaj precej podoben, tako bo tudi z delovnimi nalogami pri skupinskem pouku. Prva naloga bo prav gotovo večinoma kratka vsebina berila, drugo recimo misel dela in tretja zgradba oziroma oblika (zvrst), kolikor je izrazitejša. Ni napačno,

če damo za posebno nalogo tudi kratek prikaz pisatelja.

Poleg teh temeljnih nalog pa se bodo vpletale še posebne, zdaj te, zdaj one: čas in kraj dogajanja, snovno ozadje, označitev pomembnih likov, razlaga manj znanih izrazov, izbor pesniških sredstev in še kaj.

Nikar naj nas ne moti, če ne moremo zmeraj napisati celega kupa delovnih nalog - saj lahko rešuje recimo štiri naloge osem skupin, kjer pa dve tekmuje, na primer mešani, dekliška in fantovska, boljši in slabši učenci itd. To je celo še bolj priporočljivo, problem se osvetli z več plati, skupini se dopolnjujeta in po pravljata, zaključki pa so točnejši, krajši in bolj pregledni kot pri celih vrstah nalog. Zlasti pri težjih bistvenih vprašanjih je vzporedno reševanje posebno smotno.

Seveda učenci prvič najbrž ne bodo odkrili Amerike (niti učitelj ne) in bo celo še pozneje večkrat treba na pomoč s kar preveč zgovornimi vmesnimi vprašanji. Drži pa, da bo spreten učitelj ob primernem vodstvu kmalu večinoma izobil iz učencev tisto, kar je sam predvidel, ne da bi se oni tega prav zavedali in se čutili prikrajšani za veselje nad uspehom.

Ce dobro premislimo, vidimo, da je velik del učnih ur hkrati neke vrste načrtna priprava na samostojno delo učencev, torej je obenem tudi širša priprava na skupinski pouk. Kdor ni prejel nikdar poskušal z učenci res na kratko povzeti vsebinske ali pa izraziti misli kakega berila, pesmi, ta bo gotovo tudi pri skupinskem

puku razočaran, ko bo dobil »kratko« vsebino vsaj na celi strani, namesto osrednje misli pa kako manj pomembno ugotovitev. Na videz so to otročje lahke naloge, v resnici pa so trd oreh. Učenci sicer znajo obnoviti na dolgo in široko v vseh podrobnostih, toda v večjo zaslugo jim lahko štejemo, ko znajo bistvo povedati prav na kratko. Zato je dobro, če jim obseg poročila kar lepo vnaprej omejimo: bistvena vsebina v enem, dveh, treh stavkih v telegrafskem slogu... poglavitna misel v enem stavku...

Skrajša bomo sicer doživeli, da bo v tistih treh stavkih komaj tretjina manj bistvene vsebine, »ko pa ne smem več napisati«, toda z vajo se lepo napreduje in razred zna nazadnje večinoma prav kritično oceniti, kdo je boljše in krajše povedal. Marsikdaj se bo pokazalo, da se tako strnjena vsebina in pa misel že dotikata ali prepletata, n. pr. pri Askercem v Brodniku. Do posplošitve je potem samo še korak.

Večkrat učenci težko najdejo misel, recimo že pri Askercu Svetopolkovu oporoki ali še bolj pri Čaši nesmrtnosti, ker je ne znajo ločiti od snovnega ogrodja. Tu je potrebno pač posredovanje, kolikor ni med njimi bistrejšje glave, ki lahko presenetljivo zadene. Pri Svetopolkovu oporoki naj navedejo morebiti sorodno zgodbo, ki jo poznajo iz srbohrvaške vladnice (Sedam prutova), in kratko izrazijo misel s pregovorom ali rekom (V slogi je moč; Sloga jači, a nesloga tlači); pri Čaši nesmrtnosti jim dajmo za nalogo, naj poiščejo najpomembnejše verzve - in kmalu bomo pri ideji. Pri Prešnerovem Povodnem možu se bodo prav tako brž spomnili Turjaške Rozamunde,

kolikor jih opozorimo, da že poznajo pesem s podobno mislijo.

Pri ugotavljanju snovnega ozadja se bodo učenci izpopolnili na raznih področjih, tako v zgodovini in zemljepisu (Svetopolkovova oporoka - Moravska, Čaša nesmrtnosti - Španija, Mavri), ali pa bodo znanje z raznih področij lahko tudi koristno uporabili. Pri Erjavčevi povesti Ni vse zlato eno skupina nariše zemljevid Čerinove poti z vmesnimi postajami, kar jih bo pripeljalo celo v Beneško Slovenijo, pri Povodnem možu jim dajmo poleg izjave Poezija v Kondorju v roke Valvasorjevo berilo, čeprav bomo morali najbrž že vnaprej vložiti listke na določenih straneh in jih tudi posebej opozoriti, naj se pozanimajo za pisca in delo.

Marsikdaj lahko manjšo skupino uporabimo za primerno ilustriranje na tabli, četudi se tu pravo skupinsko delo navadno manj uveljavlja. Posebna naloga mora biti tudi izbor primerne slikovnega gradiva za ponazoritev iz kakega albuma, n. pr. iz Petkovega ob Kosmačevi pesmi Pomlad.

Zgradbo obravnavamo ustrezno berilu lahko na več načinov: ali je težišče na vsebinskih odstavkih (n. pr. v Gregorčičevi pesmi Soči) ali na kompoziciji (uvod, zasnova, zaplet vrh...) ali na obliki (sonet i. dr.). Seveda se pri tem oziramo tudi na stopnjo in zmogljivost učencev. Pisanje vsebine po točkah ali stopnjah, kjer se večkrat obenem pokaže tudi dramatična zgradba sama, je lahko zelo hvaležno in uspešno, le gledati moramo, da ne zaidemo v šablono. Možnosti je včasih celo več.

Posebno skrb posvetimo globljemu, simbolnemu pomenu besed

Nove knjige

Fuchs-Hillary »Cez belo celino«. Hillaryjevo ime nam je še v spominu, ko se spominimo na osvoboditev Mont Everesta. Tokrat pa je sodeloval z odpravo angleške arktične ekspedicije na pohodu čez beli kontinent - Antarkiko. Nekoč so trdili zamaknjeni fantasti, da je Zemlja votla in da lahko človek na Antarktiki vstopi v njeno notranjost. Dolgo tega so odkrili, da je Antarktika kopna zemlja, le da jo prekriva večni led. Pred petimi leti je angleška odprava pod vodstvom Viviana Fuchsa krenila čez belo celino. Ni bila edina. Mnogo pa jih je bilo že poprej; tudi Fuchsova odprava je srečno opravila svojo nalogo in prispela nova odkritja človeštvu. O te zavni, pa tudi tvegani poti ekspedicije sta napisala prijeten potopis Vivian Fuchs in Edmund Hillary. Zoran Jerin je prevedel knjigo za zbirko Globusa. (Mladinska knjiga).

»Deseti brat« v Kondorju izdaja. Sedemdesetletni zvezek zbirke Kondor prinaša Jurčičevega »Desetega brata«, ki ga je uredil Boris Paternu. Ilustriral pa Ivan Vavpotic. To je klasično delo slovenskega pripovedništva, ob katerem so se učili Jurčičevi vrstniki, knjigo pa so prebirale generacije do današnjih dni. Temu »šolskemu« čitivu je dodal Boris Paternu pregledno študijo, kjer je razložil kompozicijo romana ter analiziral vsebino in s pronicljivo besedo pripomagal bralcu h globljemuumevanju dela. Vavpoticove ilustracije predstavljajo osvežujoč pojav med ilustratorskimi deli pri »Desetem bratu«. Bralce pa bo pogrčal vsaj skromen zapisek o slikarju, čemur bi se bilo potrebno vrnuti izogniti.

Anderson »Nautilus 90° severno«. Tokrat pisec reportažne knjige ni književnik niti novinar, ampak kapitan atomske podmornice Nautilus. W. R. Anderson pripoveduje o vožnji podmornice Nautilus čez Severni pol pod arktičnim ledom. Opis tveganega in razburljivega potovanja ima dokumentarno vrednost. Privrkat jim povdvi ni uspel, šele na drugem potovanju so dosegli cilj; ta uspeh je brez dvoma zgodovinskega pomena. Pot iz Evrope do Daljnega vzhoda bo preko Arktike skrajšana za 4900 milj ali 13 dni potovanja. Upajmo, da bo tudi ta tehniški dosežek človeštvu v korist. Knjigo je prevedel A. Razingar. Mladinska knjiga jo je uvrstila v zbirko Globus.

O. Hudaes »Fata morgana«. Založba Obzorja je natančno svojevrstno knjigo, ki jo bo mladina z veseljem prebirala. Oskar Hudaes je v reportažnem slogu nanašal v »Fata morgana« - like konkvistadorjev iz dobe odkritja dotlej nepoznatih ozemelj na raznih predelih zemeljske oble. Fata morgana je vizija zlatega bogastva, ki je vodila plovcevalce in zavajevalce 16. stoletja med Indijance, zmagovalec pacifiških otokov, ki so iskali dragoceni plen. Avtor je skiciral pot konkvistadorjev, ki jih ni vodila volja po odkrivanju neznanih zemljin in ljudi, ampak pohlep po zlatu. V svoji knjigi je orisal dogodivščine manj znanih odkriteljev novih predelov. Tu bo mladi bralec spoznal odkritelje brez odkriteljske gloriole, zato pa v njihovi resnični podobi. Knjigo sta opremila J. Vidic in H. Grajec.

Z imenom Jakoba Wassermanna se srečujemo v nenavadnem zaporedju. Generacija med obema vojnama je prebirala njegova dela v originalu, zatem je bilo zapisano nekaj o Wassermannovem delu na vojni pa smo dobili dva prevoda njegovih del. Založba Obzorja je izdala Wassermannov najboljši roman »Zadeva Maurizius« v prevodu Herberta Grlina. Pisatelj je umrl 1934. leta - v spremni besedi je tiskarski škrat zakrivil napako! - že poprej pa je zaslužil prihajajoče zlo naziv in se mu je skušal upreti s človešansko besedo. Wassermann je bil pripovednik obsežnih problemskih del, pr. srčni veri v človeštvo in humanih nazorih pa zelo spominja na Dickensa.

»Zadeva Maurizius« je prvi del trilogije, vendar lahko smatramo roman o odkrivanju nedolžnosti krivice obsojenega morilca za celoto zasl. Pisatelj je že v nekaterih prejšnjih delih izrazil zaskrbljenost sprčo etične brezbrzičnosti tedanje družbe, v »Zadevi Maurizius« pa je naperil kritiko zoper najvišjo državno institucijo - proti sodniškemu aparatu. Oče in sin si nenadoma stojita vsakebje, loči ju prepad, ko sin spozna, na kako trhljen in nepošten je temeljil sloni očetov ugled. Wassermann je s psihološkim realizmom oživil podobo neke generacije; v tem delu je ostal etični problem v središču pisateljeve zaskrbljenosti zavesti bolj kot kdaj poprej.

I. G.

Gneča pred vrati kinematografa (v Velenju)

Ob 10-letnici revije »Otrok in družina«

Revija »Otrok in družina«, ki je imela prvotno naslov »Mladi svet«, je začela izhajati na pobudo pedagoškega kongresa, ki je bil 1950. leta na Bledu, izdajati pa sta jo začela Svet Zveze pionirjev Slovenije in Pedagoško društvo Slovenije. V začetku je bila nakičena nekaj tisoč izvodov, danes pa je že petnajst tisoč in se še povečuje. V bodočnosti naj bi se število izvodov še povečalo. Sedaj izdajata revijo »Otrok in družina« Zveza prijateljev mladine Slovenije in Pedagoško društvo Slovenije.

Ko ob 10-letnici revije pregledujemo njen razvoj, opazimo, da se je razvijala v skladu z našimi družbenimi potrebami, ki so se vsa leta po osvoboditvi spreminjala z razvojem našega gospodarskega življenja, ki je zahtevalo uvažanje delavskega in družbenega upravljanja v gospodarstvu, zdravstvu, prosveti in drugod. Prav tako se je spreminilo gledanje na pomen družine za našo družbeno vzgojo. To pa je v veliki meri vplivalo na razvoj naše revije, ki bi naj pomagala staršem in poklicnim vzgojiteljem ter vsem, ki imajo opravka z mladino. Da je naša revija znala prisluhniti našim družbenim potrebam in zahtevam, je razvidno iz njene vsebine in oblike. Prav tako dokazujejo to bralci sami. Ti so namreč starši, vzgojitelji, družbeni, kulturni ter politični delavci. Iz teh vrst so tudi sodelavci te revije, ki dobiva vedno

večji pomen v našem javnem življenju, ker se vse širši krog ljudi zanima za vzgojno vprašanja. Tak razvoj naše revije zanesljivo upravičuje njen obstanek in njen nadaljnji razvoj. Prav tako pa si s tem upravičuje podporo, ki jo sprejema od družbe. Svoj nadaljnji razvoj si zagotavlja revija s svojo kvaliteto, za katero si zelo prizadeva njeno uredništvo in njeni sodelavci.

Oglejmo si na kratko, kaj prinaša prva številka letošnjega leta! Za uvod je Vladimir Cvetko dal tehten oris družbenih sprememb pri nas med obdobjem, ko je naša revija izhajala, glavna urednica tov. Zima Vrščaj je napisala pregled programa za bodoče leto, Ela Peroci je dala svetel utrinek iz svojih stikov z otrokom, dr. Milica Bergant govori o vzgoji predšolskega otroka, Ivanka Gučič govori o tem, kaj vse zbiraajo šolski otroci in o nevarnostih ob tem, Ciril Brezovec je zanimivo prikazal način, kako so pomagali vzgojno zanemarjenemu otroku v Prehodnem domu, Milojko Vidmar pa nas na neposreden in prikopen način seznanja z vzgojnim pomenom pionirskih zadrug. Milan Divjak govori o tem, kako naj bi šola pomagala težavnemu otroku, nato pa sledijo še zanimivi pomenki o gledališču in filmu. Neža Maurer kritizira vsebinsko zasnovo mladinske igre Kekec in Mojca, Branka Jurca govori o proslavljanju Prešernovega praznika, Jovita Podgornik

pa z veliko mero poslušarja razpravlja o filmih, ki prikazujejo življenje otrok. Ti filmi so: »Piko«, »Serjoža«, »Izgubljeni svinčnik« in »Stiri sto udarcev«. Taki filmski pogovori so postali za našo revijo zelo značilni in zaradi kvalitete priljubljeni vsem, ki se zanimajo za filmsko vzgojo. Posebej moramo opozoriti na to, da bo letos izhajalo delo Pearl S. Buckove o umsko prizadetem otroku. Kakor v vseh, tako najdemo tudi v tej številki zanimive vzgojne pomenke s starši, zdravniške nasvete, pravne nasvete in končno še zelo zanimivo pismo, ob katerem bi se lahko zamislili vsi, ki imajo doraščajoča dekleta in fante. Podpis »Tvoja mama« daje temu pismu še posebno težo. V reviji najdemo tudi razne druge koristne nasvete. Na primer za izbiro knjig za otroke in druge.

Prepričani smo, da to revijo radi berejo vsi, ki jo poznajo. To velja za poklicne vzgojitelje kot za starše in vse ostale, ki se zanimajo za razvoj naše mlade generacije ter socialističnih odnosov pri nas. Prav zaradi tega bi želeli, da bi revijo razširjali med našimi ljudmi. To je kulturni dolg naših prosvetnih, političnih, zdravstvenih delavcev in sploh vseh ljudi, ki imajo radi mladino. Toda prav tako je kulturni dolg vseh, da vanjo pišejo in tako prispevajo svoje izkušnje, ki bi jih lahko uporabili še drugi.

MILAN DIVJAK

ali stavkov, n. pr. v F. Kosmačevem sonetu Pomlad zadnji vrstici v primeri s prvo enako: Skoz droben dež se nam smehljala pomlad; ali zaključku v odlično skrajšani Gosenici C. Kosmača: ... na koncu je vihral širok, zelen list kakor zastava v vetru.

Hvaležno, čeprav težavno je tudi označevanje oseb, recimo treh svetovalcev v Čaši nesmrtnosti, a še bolj kalifa samega v njegovem dinamičnem razvoju. Ali pa označitev sodnika v Kersnikovem Očetovem grehu - kako pazljiv in tenkočuten bo moral biti učenec, da bo ločil trdo uradniško lupino, ki naj varuje videz vzvišene »objektivnosti«, od plemenitega človeškega jedra! Tudi če mu bo prvič morebiti še spodletelo, se bo pa prihodnje toliko bolj poglubil.

Kakih posebnih prejšnjih prijav za učence ali pa težko dosegljivih učil skupinska obravnava beril vsaj v skromni obliki navadno ne zahteva. Za silo bomo zadovoljni z ustreznim zemljevidom, Albumom slov. književnikov, Janeževu Zgodovino slov. književnosti, Priročnim leksikonom, Slov. pravopisom in kako posebno izdajo dela z ilustracijami in opombami. Vse to se večinoma najde vsaj na vsaki večji šoli ali ima (in naj ima) učitelj slovenščine sam. Ker pa priročniki pretežno niso pisani za osnovnošolske učence, jih bomo morali pač nekoliko bolj usmerjati in po potrebi tudi pokazati na bistveno, da se nam ne bodo izgubili. Sicer pa mora učitelj tako biti ves čas skupinskega dela aktiven, da teče delo hitro in po pravi strugi. Večkrat ko se bomo poskusili in temeljito pripravili, večji bo naš uspehi in z njimi objektivno zadovoljstvo. Stanko Kotnik

Ob 20-letnici ljudske vstaje

FRAN BOLE

Prvo organizirano socialistično delo se je med slovenskimi učitelji začelo v Primorju že pred prvo svetovno vojno. Med njimi je stal tedaj tov. Fran Bole, ki praznuje letos 2. marca svojo osemdesetletnico.

Rojen v Sežani, je preživel mladost kot učitelj v hribih v Brkinih, dokler ni l. 1913 prišel kot šolski upravitelj v Lokev na Krasu. Gmotni in pravni položaj učiteljstva, enega najbednejših stanov v slovenski družbi, je bil tedaj tak, da je silil poniževati stan v borbo za obstanek proti vaški buržoaziji, ki mu je, povezana s cesarskokraljevo birokracijo, skopo rezala trdi vsakdanji kruh. Zato se je večina mladega učiteljstva razredno opredeljevala. V takih razmerah je tov. Bole zavzel svoje mesto, ki ga v življenju ni več zapustil. Njegova življenjska pot kot pot človeka iz ljudstva ga je vodila k ljudstvu. Bil je proletarsko skromen, toda vključil pomanjkanju, preganjanju in trpljenju vedno pokonci mož, neupogljiv, kadar je bilo treba braniti pravice tlačanih in izkoriščanih, bodisi proti domačim, bodisi tujim nasilnikom.

Socialni razvoj, ki se je tedaj naglo poglavljal, je sicer prva svetovna vojna na videz zavrla, pa ga je v resnici silovito pospešila. V Primorju je površ še tretjina slovenskega naroda postala plen italijanskega imperalizma, ki se je kmalu razvil v najhujši fašistični teror. Buržoazija, ki je za svoje koristi gnala italijansko ljudstvo v klavnico, je po vojni nadaljevala s prelivanjem krvi proletariata. V zasledenem Primorju je poleg delavstva bil med prvimi žrtvami prosvetni delavec. Revolucionarno vreme je seglo tudi na deželo, med kmečko ljudstvo, in učitelji, posebno levo usmerjeni, so postali njegovi voditelji. Ljudstvo jim je zaupalo.

Tov. Bole je bil tedaj (l. 1920) upravitelj šole v Povirju pri Sežani. Pri prvih volitvah pod italijanskimi zavojevalci je kljub fašističnemu nasilju zmaga v občini kmečko-delavska lista. Narodni dnevnik »Edinost« v Trstu je preplašeno ugotovil: Povir je prva komunistična občina na slovenskem Primorskem!

Kdo je to dosegel? Tov. Bole — s pomočjo železniških delavcev!

Prišli so še hujši dnevi, državljanska vojna je prispela na višek, proletariati je v neenakem boju začel omagovati. Tudi udarci po slovenskem učiteljstvu so se množili, preganjanje, zasledovanje in osebni napadi so postali siloviti. Sežansko učiteljsko društvo je izgubilo svojega neustrašnega predsednika Ljuba Herščaka. Kdo je stopil na njegovo mesto, na mesto zaprtega? Tov. Bole, oče s štirimi nepreskrbljenimi otroki!

V tem je fašizem z novim šolskim zakonom l. 1924 na smrt obsodil slovensko šolstvo. Slovensko učiteljstvo — kolikor ga niso še iztrebili — so skušali upogniti pod kavdinski jarem, zahtevali so, da stopi v fašistovske sindikate (Anfi). Učiteljstvo se ni uklonilo, imelo je še svojo stanovsko organizacijo Zvezo slovenskih in hrvaških učiteljskih društev; povezano, strnjeno v celoto se je še moglo boriti za ohranitev slovenske šole. A borba je bila mučna, brez upe, zmage, fašisti so vrgli na tehnično vso svojo oblast. Gornili so učiteljstvo na sestanke, ki bi morali biti končna kapitulacija. Tudi v Sežani so zbrali učitelje s Krasa, naj bi upognili til-

nik vprico fašistične oborožene pesti.

Takrat je v imenu kraškega učiteljstva v okraju pojasnil naše stališče tov. Bole. V gladki italijanski nastopil za svobodo slovenske šole, za ohranitev slovenskega učiteljstva v njej, za elementarne kulturne pravice slovenskega naroda. Govor je bil tako prepričevalen, da je med fašistično gospodo povzročil zmedo, posebno še, ker so spočetka mislili, da govori Italijan.

Toda še isti dan je imel tov. Bole hišno preiskavo v Povirju in kmalu nato so ga pognali spet, vzlic številni rodbini, na visoke Misliče, v hribe, kjer je učitelje-

val pred četrstoletjem, neposredno po maturi. Fašisti so mislili, da ga bodo pregnali, tov. Bole pa je sprejel tudi ta udarec, vrnil se je v hribe. Ker se slovensko učiteljstvo ni uklonilo fašističnim grožnjam, je ubral Grazioli, tedaj fašistični »consule« v Sežani, prisilno pot, postal je k Boletu šolskega nadzornika, klerofašističnega podajača, Italijana. S svojevrstno parabolo mu je skušal razložiti položaj: »Če srečate človeka s puško, ki bi vam lahko storil zlo,« ga je prepričeval, »ker sami nimate orožja, ali ne bo najbolje, da se mu približate ter se stisnete k njemu, čisto k njemu, da pač ne bo mogel rabiti puške?«

»Ne!« je odgovoril tov. Bole. »Raje se bom pognal vanj in mu izrgal orožje, da se bom branil!«

Fašistični odposlanec je čutil, kako se je osmešil, priznal je, s kakšnimi nameni ga je oblatnik poslal. Podkupil naj bi ga bil. Zakaj? Tako je fašistični motogec pojasnil svojemu hlapčiču: »To je dragocen značaj, z učiteljem Boletom bi mnogo pridobili!«

Ni se motil: ne dolgo zatem je Bole kot predsednik učiteljskega društva za sežanski okraj vodil ilegalno zborovanje ob skriti strugi Reke pod Škocijanom, ker se učiteljstvo že davno ni smelo več sestajati. Sešli so se zjutraj, posvetovali se o pereh zadevah, za popoldne po obedu pa naznaili v gostilni v Škocijanu društveni občni zbor. Kakor so učitelji računali, tako se je zgodilo. Pojavili so se karabinjerji in prepovedali zborovanje — ki ga ni bilo več treba.

Tov. Bole je vztrajal na Misličah do zadnjega. Slovenska šola v Primorju je bila zatrta, učiteljstvo so odpuščali ali ga premeščali globoko v Italijo. Pred aprilska Jugoslavija ni želela učiteljev, ki so se upirali fašizmu, silila jih je, naj sprejmejo mesta, kamor jih je poganjal fašizem. Bila je to velika žrtev za slovensko učiteljstvo, nesmiselna, toda v

Jugoslaviji so se bali, da je naš učitelj v zasledenem Primorju okužen od komunizma, sprejemali so le take, ki so bili odpušteni ali »zanesljivi«.

Tov. Bole je bil v začetku leta 1927 odpuščen — po dolgoletni antifašistični borbi — in je dobil najprej mesto učitelja v Gornji Ponikvi, okraj Celje, nato v Ponikvi, okraj Šmarje pri Jelšah.

Dragoceni značaj je šel dosledno pot: tudi v Jugoslaviji z ljudstvom, ki mu je šestojanuarska pest pripravljala isto usodo, kakor jo je fašizem pripravil tretjini našega naroda pod imperialističnim stopalom. Ljudstvo je neupogljivemu možu zaupalo. Pri volitvah l. 1936 se je v Ponikvi zgodilo tako kot v Povirju na Krasu, zmaga je kmečko-delavska lista, katere zaupniki so delali skupno s tov. Boletom.

Posledice niso izostale. Spet ga je obiskal klerikalni podajač, tokrat Slovenec, in ga pozdravil, da je prišel k njemu, ker molči iz njegovega doma »rdeča fana«. Dobesedno. Grozil je, da ga bodo vrgli iz službe brez pokojnine, zaradi protidržavnosti. Res so ga konec l. 1937 upokojili.

Tov. Bole se je z rodbino preselil v Maribor, od koder so ga Nemci v začetku vojne izselili v Bosno. Tudi tu je našel mesto, pri partizanih, čez šestdeset let star. Nosil je dolgo živo brado in borci so ga začudeno izpraševali: »Oče, kako da si prišel med nas?« — Menil so, da je frančiškan.

Tako je tov. Bole dopolnil svojo življenjsko pot, vedno z izkoriščanim, tlačnim človekom, vedno v stiskah in težavah, skromen in požrtvovalen, a neustrašen, nepodkupen sin ljudstva. Ko se oziroma danes na to težko pot, gleda z veseljem srcem. Nikdar ni iskali plačila. Ni mu ga bilo treba. Zakaj kdor ima zavest, da je pomagal ljudstvu do boljših dni, nosi plačilo sam v sebi, za uspešnost, za trpljenje in bridkost, ki so bile njegove zvesti deleži.

Vsi, ki so tovarišju sledili, in mnogi prijatelji mu želijo lep življenjski večer.

Jože Pahor

MIRKO SKALIN

Petega februarja je po dolgi zavrati bolezni umrl v Novem Celju pedagog delavec — učitelj Mirko Skalin. V Trbovljah so se od njegove poslovili predstavniki ObLO in množični organizaciji. V rojstnem kraju Kobaridu se je udeležila pogrebna velika množica, ki je pokazala, kako je bil priljubljen pokojni Mirko.

Rojen je bil v Kobaridu l. 1904. V letu 1923 je končal Slovensko učiteljsko v Tolminu. Njegovo prvo službeno mesto je bilo v Drežnici pod Krnom. Po doslužanju vojaškega roka v Firenzi je bil nameščen na šolo v Sedlu pri Breginju, kjer se je pokazal kot dober učitelj, sadijski strokovnjak in praktik za ročna dela. Leta 1932 je bil premeščen v notranjost Italije, a se je zatekel v Jugoslavijo. Eno leto je služboval na višje organizirani šoli v Dobu pri Domžalah, nato pa več let na novi enooddelčni šoli v Podkrajju pri Hrastniku preko Save. Tu je gojil čebelarstvo in navajal tudi otroke na to. Zaradi naprednega mišljenja mu imperialistična Jugoslavija ni priznala službene dobe, ampak je bil vse do druge svetovne vojne le »dnevničar«.

Za nemške okupacije ni hotel poučevati in je delal v steklarni kot pomožni delavec; delal je v ilegalni kulturni in prosvetni delavec ter se politično povezal z rudarji. Po osvoboditvi je bil načelnik za prosveto in kulturo pri bivšem okraju Trbovlje in vršil to službo zelo vestno.

Na tem odgovornem mestu je pokazal vse svoje sposobnosti pravega prosvetnega in pedagoškega delavca in svetovaleca učiteljem in profesorjem v okraju. Bil je član OK ZKS Trbovlje, ZB in nosilec več odlikovanj iz NOB. V prosvetni načelnika za prosveto je bil prvi mentor prosvetnim delavcem. Njegovi referati na konfe-

rencah in sestankih so bili izjemni. Prikazovali so nam, da mora biti pravi prosvetni delavec vsestransko izobražen, če hoče uspešno opravljati svoj vzvišeni učiteljski poklic. Siermemu je rad pomagal, ki se je le najemal, tekkel po pomoč ali nasvet. Prevede se je posvečal svojemu delu in premalo je mislil na svojo zrahljano zdravje.

Prerano smo ga izgubili, ni mu bilo usojeno, da bi užival zasluženi pokoj za svoje veliko delo na prosvetnem področju.

Dragi Mirko, naj Ti bo lahka domača zemlja v planinskih rajih ob bistri Soči, za katero si se boril. Užalosteni družini pa naj bo v uetoh, da še vedno živis med nami.

S. Skočir

V Škofji Loki so ustanovili šolski center

Prejšnji mesec so na pobudo Vajenske šole za razne stroke v Škofji Loki ustanovili novo ustanovo — šolski center. Sedanjí upravitelj Vajenske šole za razne stroke v Škofji Loki tov. Alojz Malovrh je bil imenovan za direktorja tega centra in se z vso vneto letova nove oblike izobraževanja mladine in odraslih.

Šolski center bo nameščen v sedanji prostoril Vajenske šole. Ker sedanja vajenska šola razpolaga z novimi prostori, učili, strokovnim kadrom in delavnicami, bo gotovo novo ustanovljeni šolski center imel lepe možnosti za svoje delo. V kraju sta razvita kovinska in lesna industrija, zato bo ta kulturna ustanova nudila vsem tistim, ki se bodo želeli strokovno izpopolniti, vse možnosti.

Sedanji šolski center je predvidel štiri stopnje izobrazbe, in sicer: izobrazbo za priučene delavce, za kvalificirane, za visoko kvalificirane delavce in za izobraževanje tehničnega kadra. Center pripravlja skupno s podjetji in mojstri profile za izobraževanje v lesni in kovinski stroki in to za vse štiri stopnje. Na podlagi teh profilov bo šola začela kmalu prirediti tečaje in izvajati redno šolanje odraslih. Le-to bo trajalo tri semestre po 180 učnih ur. Predmetnik bo vključeno tudi praktično delo v šolskih delavnicah.

Zanimanje za ta center je med zaposlenimi v Škofji Loki precejšnje. Gosta priključena k sedanji občini še železniki in žiri, bo novo ustanovljeni center odigral zelo pomembno poslanstvo v izobraževanju ljudi.

Sedanja vajenska šola za lesno in kovinsko stroko pa bo še nadalje usposabljala mlade ljudi za našo industrijo.

— ODMEVI NA TV

Jure Gartner, kand. IV. letnika učiteljskega v Ljubljani: »TV-šola na učiteljsku v Ljubljani redno prireja ogled četrkovnih TV-šolskih oddaj za svoje člane in za ostale dijake. To pot smo povabili v naš krog tudi učence 4. razreda osnovne šole Ledina, da bi se po končani oddaji z njimi pogovorili, kaj jim je bilo všeč, kaj so si zapomnili in katere pomanjklivosti so ugotovili. Tak način sprejemanja TV-oddaj se nam zdi za našo poznejšo učno prakso najbolj primeren.

Ugotovili smo, da so učenci marsikaj razumeli, marsičesa pa ne. Šolam, da bi morala biti oddaja konkretna, ker je učencem (posebno v Ljubljani) lončarska obrt neznan, čeprav lončene izdelke, zlasti lončene igrače dobro poznajo. Vse premalo je namreč pojasnjen delovni proces in vse preveč je bilo glasbenih vložkov.

Menim, da učenci z zanimanjem spremljajo le tisto, kar jim je novo in neznano, zato se mi zdí nepotrebnost v glasbo krajšati že itak skopo odmerjeni čas oddaje. Tudi je bila vse preveč prikazana pokrajina na Dolenskem, saj bi jo lahko bolje spoznali v posebni geografski oddaji.

Da je oddaja uspešna, je posebno pripomogel razredni učitelj, ki je ob zaključku odgovarjal na številna vprašanja učencev. Za nas dijake je bil ta del TV-učne ure še posebno zanimiv, ker smo se prepirali, s kakšnim zanimanjem in s kako veliko pozornostjo so učenci oddajo spremljali in kako konkretna in stvarna vprašanja so postavljali.

Prav bi bilo, če bi tudi iz ostalih šol po Sloveniji poročali, kako sprejemajo TV-šolske oddaje!«

Milovanovič Peter, učenec 4. razr. osn. šole Ledina v Ljubljani: »V četrtek 5. januarja smo gledali na učiteljsku zelo zanimivo televizijsko šolsko oddajo o lončarstvu na Dolenskem. Vsebinska te oddaje je odlična. Je pa tudi pomanjkljiva. Na primer: videli nismo, kako izdelke barvajo, a čisto se priporočal in barval okrase in kako je žgal posodo. Tudi nismo razumeli, kaj predstavljajo slika v začetku oddaje (dva konja in jezelec). Napovedovalka ga je vprašala, kaj dela. Lončar je odgovoril, da petelina. A ga ni izdeloval. Lončarjev glas je bil čisto dolenski in nerazumljiv.

Vse to in druge zanimivosti nam je potem tovariš učitelj povedal in razložil. Tako smo razumeli oddajo skoraj vsi.

Lončar Nace Skoda si je nakopal na vrtu veliko količino gline. Pomešal jo je s kremenjakom in oblikoval pocim podobne kose. Te kose je lepo položil in se usedel k vretenu ter prišel z delom. V roki je imel krpo in z njo oblikoval posodo. Končane lonce, sklade in druge gotove izdelke je zložil v peč, ki se je pri uporabi segreje na 85-90 stopinj C. Izdelke je vzel iz peči, jih pobarval in glaziral in nato dal v promet. V drugem delu so prikazovali modern način izdelovanja glinaste posode.

Pripomba: Zanimivo bi bilo brati otrokov spis, ki bi ga napisal takoj po oddaji — brez vpliva učiteljeve razlage in analize!

Sever Alojz, kand. V. letn. učiteljskega v Ljubljani: »1. Zgodovinski uvod je bil pri oddaji potreben. Bil je kratek in kvaliteten. Sledila je lokalizacija zgodov. t. j. Kostanjevica. Prikazanih je bilo mnogo pokrajinskih motivov. Če pomislim, da so bile izpuščene nekatere bistvene stvari, bi lahko to prikazovanje skrajšali.

2. Napovedovalka je povedala, da je pri nas razvito lončarstvo v Kostanjevici oziroma njeni okolici. Še pa se drugi kraji s tako obrtjo, n. pr. Ribnica, saj opajojo ribniške lončarje celo naše narodne pesmi. Nič manj pa ni pomembno tudi Prekmurje. Močvirni kraji, ki smo jih videli na ekranu, so tudi drugod. Za Kostanjevico pa so karakteristični mlini na Krki.

3. Razgovorila se je le v začetku oddaje, med njenim potekom pa se je oglašala bolj malo. Čeprav je bilo za otroke marsikaj nerazumljivega. Sama črno-bela tehnika ne more prikazati barv, na primer gline in okrasov, zato pa je potrebna beseda. Tudi sem prepričan, da učenci ne poznajo raznih vrst glin in bi lahko zamenjali glino, iz katere izdelujejo lončene izdelke, z glino za zidake.

4. Nad vse zanimivo in zanimivo bi bila tehnika lončarjevega dela od začetka do končnega izdelka. To so učenci najbolj pogrešali. Seveda teh pomanjklivosti ni kriva napovedovalka, pač pa scenarij oziroma slabo poznavanje otroka.

5. Zaključni del »Namesto odnosa« je prikazoval različno keramiko. To prikazovanje pa se je tako zavlečlo, da smo izklučili televizor in prešli z analizo.

6. Navzlic vsemu je bil motiv občar. Isto temo s popravki bi lahko posneli na filmski trak, kar bi koristilo vsem šolam.

METODICNI zaključki

1. Če je TV-šolska oddaja zahtevna in ne vsebuje vseh vizualnih, akustičnih sredstev, ki so za razumevanje potrebna, tedaj je nujno, učitelj oddajo dopolni in poglobi, da lahko izpelje šole s podrobno lizo.

2. Analiza doseže najboljši efekt, če sledi takoj po zaključku oddaje, če le moreče v istem prostoru. To je mogoče le tedaj, kadar oddaja spremlja samo en razred pod vsotvom predmetnega ali razrednega učitelja.

3. Pri analizi učitelj spozna, kaj so učenci iz oddaje najbolj doživeli, o čem je ostalo nejasno in mirno vaje opozarja, da mora tudi sam preskrbeti ustrezna in zadostna učna sredstva, kadar obravnava podobno tematiko, oziroma da mora biti narejen tudi z besedo.

4. Tudi na TV učno uro se mora učitelj temeljito pripraviti, sicer se lahko tudi najbolj kvaliteta oddaja lahko izmuzne.

5. Če bi bila omenjena oddaja oddana prej napovedana, bi učitelj lahko prilagodil svoj podrobni učni načrt njeni situaciji in oddajo zemljepisno zgodovinsko pripravil.

6. Oddajo Lončarstvo na Dolenskem je možno izkoristiti pri slovenskem jeziku, pri spoznavanju prirode in družbe, pri likovnem, glasbenem in tehničnem pouku.

7. TV-šolska ura je lahko tudi pri spitijska ura na učiteljsku, vendar morajo biti dijaki v tem oziru medsebojno usposobljeni.

8. Tej metodični usposobljenosti mnogo pomaga dobro organizirana TV-šola. Le-ta pride v poštev še posebno tedaj, kadar se čas oddaje ujema z urnikom učiteljskega.

9. Kadar je za šolsko oddajo interesov iz različnih razredov, oddajo pozitivno izkoristiti TV-krožek osnovni šoli. Tako postane sprejemanje TV-oddaj tudi ena izmed svobodnih aktivnosti učencev izven šole.

Šte...

TRUD NI BIL ZAMAN

Šolska vrata so se za 14 dni zaprla. Začelo se je počitnice. Vsakdo od nas prosvetnih delavcev je imel določene cilje — kakor počitnice čim bolj izkoristiti. Odrinili je tja, kamor se je bil oddaljil.

Majhen delček prosvetnih delavcev, ki so vpisani kot izredni slušatelji, pa so odšli v Ljubljano, da si naberejo v pičlem tednu nekaj znanja. Predavala sta profesor Gogala in dr. Schmidt. Delo sta veliko vzpodbudila in olajšala pri učenju za izpite. Prav tako nam olajšali delo asistenti ter študentje pedagogike in psihologije. Saj so nam v Ljubljani vse pravili, nam učiteljem je bilo treba zgrabit za delo.

Nikomur, ki je poslušal predavanja, ni žal, da je žrtvoval počitnice svojih počitnic v mestu Ljubljani. Saj tako so se oddaljili vrata k študiju učiteljem, kar rim ni dana možnost postati izredni slušatelj ljubljanske univerze. Na sestanku pa smo se ponovili marsikaj koristnega. Reklama univerze nam je povedala ves tek dela. Tako se je kontakt med rednimi in izrednimi slušatelji zelo blizu utrdil. Učitelj, ki opravi svojo službo redno in se še oddalji za izredni študij, nalaga nam veliko breme. Praksa mu bo nedvomno prinesla veliko gradiva za opazovanje.

Upajmo, da se bo sedanjem malemu številu slušateljev pridružilo še več učiteljev predavagov.

EMKA založba mladinska knjiga - Ljubljana, Tomšičeva 2

bo izdala v februarju naslednje knjige:

KNJIZNICA ČEBELICA

59. knjiga

Benjamin Rosin: KDO BO ZATOŽIL. Zivalske pripovedke in basni.

KNJIZNICA SINJI GALEB

71. knjiga

Vid Pečjak: DREJČEK IN TRIJE MARSOVCI. Pripovedka o Drejčku, ki ga obiščejo trije Marsovci in o njihovem skupnem potovanju na Mars.

KNJIZNICA KONDOR

41. knjiga

KRI V PLAMENIH. Ponatis pomembne antologije slovenske poezije.

KNJIZNICA ZLATA PTICA

1. in 2. knjiga

NORVEŠKE PRAVLJICE, I. in II. del. Izbor norveških pravljic po izvirnem delu dveh norveških učenjakov etnologov.

ZBIRKA MLADI ODER

ZA CELO LETO. Zbornik iger in deklamacij za šolske in pionirske odre. 680 strani. Ppl. 1900 din.

KNJIZNICA ZA SOLARJE

France Bevč: MLADOST MED GORAMI. V počastitev 70-letnice pisateljevega rojstva pošilja založba Mladinska knjiga med mlade bralce njegova izbrana mladinska dela, ki so obvezno berilo, in sicer: Mladost med gorami, Otroška leta, Tatč, Pastirci, Grivarjevi otroci, Pesterna in Mali upornik.

LEKSIKONI IN PRIROČNIKI

VODNIK SKOZI CAS IN DRUŽBO. Družbeno politični priročnik je namenjen vsem, ki čutijo potrebo po boljšem poznavanju družbenih procesov in njihovih zakonitosti. Broš. samo 280 din.

LJUBLJANA V ILEGALI. Nekoliko dopolnjen ponatis je predvsem namenjen mladini, ki prevzema zapaščno herojskih borec, da spozna življenje in neizprosni boj svojih staršev in takratne mladine. Namenjen je šolam, ki bodo lahko črpale snov za pouk o zgodovini narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije. Broš. 900 din.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA, Ljubljana, Tomšičeva 2

Državna založba Slovenije

priporoča naslednje publikacije:

Bogdan Binter: PO DOLINAH IN GORAH JUGOSLAVIJE. Gradivo za spoznavanje družbe v petem razredu osnovnih šol. — Kart. 325 din.

Milan Brezovar: SOLA IN MUZEJI.

Kart. 600 din.

Dr. Vlado Schmidt: UVOD V PEDAGOŠKO METODOLOGIJO. — Kart. 330 din.

Dr. Ivo Toličič: OTROKA SPOZNAMO V IGRI.

Kart. 500 din.

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pa jih naročite naravnost pri Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26.

Šolskim vodstvom

Ker je uprava že vsem šolam razposlala račune, jih prosim, naj jih takoj nakažejo naročnino. Celoletno naročnino za tekoče leto so poravnali kolektivi na osnovnih šolah: »Drago Kobal« v Mariboru — v Primorskem — na osnovni šoli »Franjo Levstik« v Ljubljani — v Koprivnici pri Brestanici — Renčah — Kozjem — Kamnici — Bistrici pri Črenšovcih in v Fari-Vasi.

Izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — List izhaja štiri najredne med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva: 33.722, interno 383 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva ul. 1 — Telefon uprave: 32-284 — Poštni predal: 335-VII. — Letna naročnina 400 din — Štev. čekovnega računa: 600-70/3-140 — Tiska CZP »Ljudska pravica«